

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Геєнко М. М., Лещенко К. В. Особливості формування позитивного іміджу ТОВ «Армапром» та його вплив на фінансові результати.....	5
Гуріна Н. В., Василичук Ю. О. Аутсорсинг бухгалтерських послуг: переваги та недоліки.....	9
Довбуш В. І., Шкарабан Т. С. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного бізнесу в Україні.....	13
Скоробрищук В. О. Теоретичні засади організації ризик-менеджменту в банківській установі.....	17

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Лисенко В. В. Комунікативна толерантність в структурі соціально-комунікативної компетентності менеджера.....	21
Тайхриб К. А., Літвінчук С. Б. Методологія діагностування смисложиттєвих орієнтацій.....	26

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Вадаська С. В. Читання як складова фахової підготовки майбутніх інженерів.....	32
Каретна О. О. Роль освіти в перевихованні засуджених.....	35
Кравець Н. П., Шовкун А. В. Виховання інтересу до занять фізичною культурою в учнів з інтелектуальними порушеннями.....	38
Курепін В. М., Демченко А. В. Проблеми екологічної свідомості здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти аграрного профілю.....	44
Курепін В. М., Іваненко В. С. Психолого-педагогічні методи формування креативного мислення в майбутніх інженерів-педагогів...	48
Курепін В. М., Курепін Д. В. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки висококваліфікованих спеціалістів...	52

Проноза Е. О. Розвиток творчого мислення молодших школярів у класі з інклюзивним навчанням.....	56
Стегній Т. А. Реалізація проектів на уроках музичного мистецтва.....	61
Сурсьва В. В. Особливості організації роботи групи продовженого дня в умовах нової української школи.....	66
Яблунівська К. О. Методичні особливості екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання.....	72

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Зусьв В. М. Впровадження технологій соціальної роботи як операційно-інструментальний процес.....	78
---	----

МЕДИЧНІ НАУКИ

Прийменко Є. А., Литвиненко Р. О., Федотов Є. Р. Біохімічні та імунологічні показники крові та ліквору у хворих на гостру та хронічну форму менінгіту.....	84
---	----

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

Бондаренко В. М., Оружак В. М., Профончик Р. Ю. Інформаційні ресурси в системі інноваційної діяльності фірми.....	89
Скиба В. В. Методичні підходи до оцінки системи мотивації персоналу підприємства.....	93
Федурця В. П., Пилипканич А. М. Особливості управління мотивацією персоналу в компанії «Google».....	98
Холодний Я. В., Полях К. В., Формування системи логістичного сервісу на підприємстві.....	102

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ТОВ «АРМАПРОМ» ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Гесенко М. М.,

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

Лещенко К. В.,

*магістрант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

Імідж сьогодні є однією з найважливіших характеристик підприємства, чинником довіри до нього та його товару (послуги), а отже, є умовою його процвітання, зростання конкурентних переваг та отримання позитивного фінансового результату.

Створюється імідж цілеспрямованими зусиллями і залежить від кожного працівника, джерела формування іміджу нескінченно різноманітні. Мета іміджевих досліджень полягає в оцінці діяльності підприємства щодо взаємодії із зацікавленими групами [1, с. 4].

Зауважимо, що ТОВ «Армапром» входить до складу групи компаній Inter Car Group, місією якої є збереження провідної позиції на ринку транспортного машинобудування, а також здійснення наукових і виробничих програм за рахунок взаємодії з компаніями-партнерами. Номенклатура продукції включає також виробництво запасних частин для

вантажних вагонів, гальмівного устаткування для вантажних вагонів. Ключова спеціалізація ТОВ «Армапром» – ливарне виробництво; термічна обробка деталей; механічна обробка деталей; ковальсько-пресове виробництво; зварювальне виробництво; інструментальне виробництво.

Суттєвими елементами іміджу будь якого підприємства, у тому числі і ТОВ «Армапром» є:

- продукт, послуга (якість, ціна, сервіс);
- технологічний потенціал (наукові досягнення, використання технологій енергозбереження, екологічно чистих технологій);
- економічний потенціал (конкурентоспроможність, можливість реінвестування коштів, розвиток виробництва);
- ефективність управління (професіоналізм менеджменту, рівень корпоративної культури, відносини з владою);
- відносини з клієнтами (популярність бренду, прозорість відносин, репутація);
- відносини з персоналом (рівень зарплати, соціальні гарантії, щирість взаємодії);
- гуманістична сутність (створення робочих місць, благодійництво і співпраця з громадськістю) [2, с. 528].

У закордонній практиці сьогодні розповсюдженим явищем є складання рейтингів підприємств. Можна використовувати набори цих критеріїв як елементи іміджу підприємства, хоча у більшій частині вони являють собою мінімальні вимоги, при дотриманні яких більшість підприємств може досягти успіху в умовах сучасного бізнесу [3, с. 179].

Вищевикладене дозволило узагальнити основні напрямки впливу іміджу на підвищення ефективності діяльності ТОВ «Армапром» та оцінити рівень впливу на фінансові результати діяльності підприємства.

**Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Армапром» за
2016-2018 роки, тис.грн.**

Показники	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, +,-	
				2017 / 2016	2018 / 2017
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12813	30211	56220	17398	26009
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13955	31576	49374	17621	17798
Валовий прибуток (збиток)	-1182	-1365	6846	-183	8211
Інші операційні доходи	647	1040	2639	393	1599
Адміністративні витрати	2049	3484	4906	1435	1422
Витрати на збут	368	659	1510	291	851
Інші операційні витрати	401	323	1970	-78	1647
Фінансові результати від операційної діяльності	-3353	-4791	1099	-1438	5890
Інші доходи	105	240	199	135	-41
Фінансові витрати	2675	2738	2361	63	-377
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	-5923	-7289	-1063	-1366	6226
Чистий прибуток(збиток)	-5923	-7289	-1063	-1366	6226

*джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Армапром» за 2016-2018 роки

Фінансові результати від операційної діяльності у 2018 році уперше за період, що аналізується мають позитивне значення і становлять 1099 тис. грн. Протягом 2016-2018 рр. підприємство несе фінансові витрати. У 2018 р. витрати вдалося скоротити на 314 тис. грн., проте їх сума на кінець 2018 р. становить 2361 тис. грн. Така ситуація пояснює отримання підприємство чистих збитків на суму 1063 тис. грн. у 2018 році.

Слід констатувати, що незважаючи на позитивний імідж ТОВ «Армапром» втрата основних ринків збуту продукції у 2014-2015 роках призвела до негативного фінансового результату. Але вже у 2018 році підприємство змогло значно скоротити обсяги негативного фінансового результату і, завдячуючи позитивному іміджу, у 2019 році за перші три квартали підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 2140 тис. грн.

Література:

1. Бондаренко С. М. Імідж організації: сутність, зміст та основні етапи. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2014. № 2 (11). С. 1-7.
2. Ілляшенко С. М., Колодка А. В. Роль іміджу у забезпеченні сталого розвитку промислових підприємств. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2016 : колективна монографія / за ред. Є. В. Хлобистова. Черкаси : Чебаненко Ю., 2016. С. 522-535.
3. Семенчук Т. Б., Гера О. Г. Сучасна модель формування іміджу організації. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 7 (3). С. 178-181.

АУТСОРСИНГ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПОСЛУГ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Гуріна Н. В.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

Василинчук Ю. О.,

*студентка навчально-наукового інституту
економіки, оподаткування та митної справи
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

Ведення поточної бухгалтерії на підприємстві – обов’язкова функція кожної компанії, так само, як і вчасне та повне звітування про результати підприємницької діяльності. Сучасні вимоги до розвитку бізнесу вимагають ефективного організації діяльності підприємства в цілому та організації обліку зокрема. Одним із способів підвищення ефективності можна назвати аутсорсинг.

Дослідженням питань бухгалтерського аутсорсингу, його видів, перевагам та недолікам впровадження присвячені праці таких науковців-практиків, як О. В. Єрмолов, А. М. Поплюйко, Л. С. Скакун, Є. О. Федорова, Е. А. Шевелева та ін.

Метою дослідження є виявлення особливостей аутсорсингу, визначення переваг та недоліків його застосування підприємствами України.

Необхідно відзначити, що поняття «аутсорсинг» в українському законодавстві відсутнє, але, як правило, під бухгалтерським аутсорсингом розуміють послугу з прийняття аутсорсинговою компанією за договором обов'язків та відповідальності з виконання функцій бухгалтерської служби в іншому підприємстві чи організації (замовника) [1].

У результаті дослідження виокремлено наступні види:

- виробничий аутсорсинг;
- аутсорсинг допоміжних операцій;
- аутсорсинг по набору персоналу;
- фінансовий аутсорсинг, до складу якого можна віднести бухгалтерський аутсорсинг та ін. [2].

Необхідно відмітити, що «... процес організації обліку в умовах аутсорсингу стосується обох підприємств – і того, що надає послуги, і того, що їх отримує» [4, с. 114].

Розглянемо основні переваги застосування аутсорсингу.

По-перше, це економія. Вартість бухгалтерського аутсорсингу залежить від ряду факторів: від виду діяльності компанії, системи оподаткування, кількості працівників, обсягу документообігу, наявності нестандартних операцій і т.д. Існує також заощадження на податках: витрати на бухгалтерський аутсорсинг не обтяжуються додатково більш, ніж 34 % податків та зборів, зараховуючись до витрат підприємства [3].

По-друге, з аутсорсинговою компанією обов'язково укладається договір, в якому прописується гарантія дотримання конфіденційності, відповідальність за проведену роботу. А гарантувати дотримання конфіденційності штатного бухгалтера неможливо.

По-третє, у великих аудиторських компаніях для обслуговування клієнтів залучаються бухгалтери, сертифіковані аудитори, юристи, ІТ-шники. Це дає можливість клієнту приймати збалансовані і правильні рішення. Перевага полягає саме в комплексному підході.

Четверта перевага – це постійність. Керівнику варто бути готовим до можливих декретних відпусток, лікарняних, відпусток для штатних бухгалтерів. Віддавши бухгалтерію на аутсорс керівник підприємства не переймається підбором кадрів, оскільки дана функція лягає на аутсорсингову компанію.

Наступна перевага – компетентність. В аудиторських компаніях працюють сертифіковані аудитори, рядові бухгалтери своєчасно проходять підвищення кваліфікації, діють системи подвійного контролю, що в значній мірі знижує ймовірність помилки і штрафів [5].

Шоста перевага – захищеність. Іноді діяльність аудиторської компанії застрахована. У разі помилки сумлінна фірма повністю покриває суму штрафів.

Але у результаті дослідження виявлено і ряд недоліків аутсорсингу, зокрема, серед них є недоступність бази, втрата контролю та психологічний дискомфорт. Розглянемо детальніше ці недоліки та чому вони виникають.

1. Недоступність бухгалтерської бази. У більшості аутсорсингових бухгалтерських компаній підприємству буде недоступна бухгалтерська база. Проте, за договором клієнт буде отримувати виписки з бухгалтерської бази з певною періодичністю. Але цю проблему можна ліквідувати, прописавши її при укладанні договору з аудиторською фірмою.

2. Втрата контролю над найважливішими ділянками обліку. Не варто надмірно захоплюватися перекладом всіх внутрішніх функцій на аутсорсинг. Це може привести Вас до зайвої залежності від обслуговуючої організації.

Таким чином, бухгалтерський аутсорсинг – це сучасний дієвий метод ведення бухгалтерії без обтяжливих фінансових вливань, потенційних економічних ризиків та непередбачуваного людського

фактору. Очевидні вигоди роблять бухгалтерський аутсорсинг провідним інструментом ведення бізнесу в Україні та світі.

Крім того, необхідно відзначити, що бухгалтерський аутсорсинг володіє рядом організаційних переваг та фінансових вигод, що суттєво впливають на якість роботи підприємства в цілому. Зокрема, покращують не лише оперативне ведення бухгалтерії та звітування у фіскальні органи, але й ряд бізнес-процесів, пов'язаних з підбором персоналу, організацією роботи бухгалтера та контролю за її ефективністю. Це найкращий шлях для страхування від непрофесіоналізму чи випадкових помилок в роботі фахівця з обліку витрат і доходів компанії.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Поплюйко А. М. Бухгалтерський аутсорсинг: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні // Фінанси, облік і аудит. – 2017. – Вип. 18. – С. 335–340 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2011_18_43.
3. Сафарова Е. Ю. Аутсорсинг учетных процессов. – М.: Книжный мир, 2009. – С. 192.
4. Султангужиева А. Ж. Организация бухгалтерского обліку на умовах дистанційного аутсорсингу: дис. к.е.н. : Спец. 08.00.12. – Москва, 2016. – 222 с.
URL:https://guu.ru/files/dissertations/2015/06/sultanguzhieva_a_zh/dissertation.pdf.
5. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ = Outsourcing Dilemma, The: The Search for Competitiveness. – М.: Вильямс, 2004. – С. 176.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Довбуш В. І.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри підприємництва та бізнесу

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Шкарабан Т. С.,

студентка факультету підприємництва та права

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Історія туризму – сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності (готелі, туристичні комплекси, кемпінги, мотелі, пансіонати, підприємства ресторанного господарства, транспорту, заклади культури, спорту), які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів. Одночасно зі збільшенням загальної кількості туристів помітний розвиток одержала інфраструктура туризму й основний її компонент – готельний сектор, що прагне одержати свою частку бізнесу. У сучасних умовах готелі змушені боротися за «місце під сонцем», а за наявності можливості – прагнути до розширення свого бізнесу. Останнім часом у зв'язку з недавнім економічним спадом у розвинених країнах світу різко загострилася конкурентна боротьба в індустрії гостинності [4].

Готельний бізнес – один із найперспективніших і успішно розвинутих напрямків бізнесу в Україні. Особливістю цього бізнесу є орієнтація на Європейські сервісні стандарти й стрімкий перехід до них. Як і будь-який бізнес готельний бізнес прагне до збільшення доходу й

шукає ефективні шляхи для досягнення бажаного фінансового результату. В світі головною проблемою у сфері готельно-ресторанного бізнесу є величезна конкуренція. Ринок дуже агресивний, пропозиція випереджає попит, тому готелям важко відстоювати свої інтереси. У цьому випадку тільки поліпшення якості обслуговування і пропозиція особливих послуг можуть врятувати становище, однак дрібним готелям часто доводиться виживати і працювати собі у збиток. Ще одна проблема – непередбачуваність повернення інвестицій. Сучасні тенденції розвитку готельного бізнесу припускають окупність вкладень за 5-6 років, проте на ділі може виявитися, що невеликий готель просто не зможе впоратися за цей термін [5]. Все тому, що ризики прораховуються не до кінця, власники бізнесу не завжди можуть відразу вгадати правильний напрямок роботи, а клієнти з яких-небудь причин вибирають конкурентів.

У Києві в цей час функціонують 117 готелів різної форми власності й відомчого підпорядкування. З них 23 – великі готелі з кількістю номерів понад 100, 60 – малі готелі (до 100 номерів) і установи типу гуртожитків готельного типу. Всього в готелях Києва 8,7 тис. номерів, розрахованих на 15,6 тис. місць. Це забезпечує проживання на рік понад 1 млн. осіб, третина з яких – іноземці. Близько 400 нових номерів у великих та середніх готелях було введено за останні два роки, зокрема, готелі «Прем'єр Палац» і «Редиссон САС». Ще стільки ж номерів було уведено в 13 нових малих готелях різного рівня комфортності – «Верховина», «Джинтама», «Жайвір», «Одисей», «Паллада-2002», «Сокіл». Серед них: один чотиризірковий готель, один тризірковий, шість двозіркових і ще п'ять не сертифікованих за категоріями комфортності [1].

Найбільш бажані клієнти для українських туроператорів, готелів, ресторанів – іноземці, тому відстеження світових трендів в туризмі допоможе зрозуміти які очікування є в першу чергу в іноземців і що потрібно зробити, щоб задовольнити їхні потреби. У структурі

туристичного потоку України у 2017 р. відбулося зростання на 6,6 % виїзного потоку та на 7,3 % в'їзного, проте загальна кількість туристів значно нижча рівня 2013 р. на 10 431 185 осіб (рис.1) [2], в результаті «революції гідності» та зросту політикоекономічної невизначеності.

Потік, тис. осіб

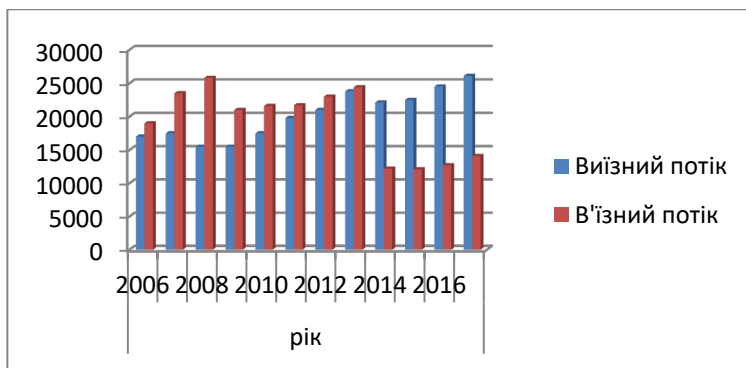

Рис. 1. Структура туристичного потоку України за 2006–2017 рр.

Необхідно зазначити, що в Україні, особливо у великих містах, у тому числі й у Києві, необхідно розвивати сегмент недорогих готелів з доступними цінами для людей із середнім рівнем достатку. З урахуванням підвищення внутрішньої ділової активності, у регіонах тризіркові готелі можуть бути привабливими і іноземному інвесторові.

Під час створення сучасних готельно-ресторанних комплексів особливу увагу звертають на збереження часу, грошей та енергії. Важливими є екотехнології, що передбачають установлення сонячних панелей на даху, вітряних генераторів, меблів, виготовлених із вторсировини, системи збору дощової води для технічних цілей тощо. Прикладом такого екоготелю може бути Innovation Hotel, що належить до ІНГ. В індустрії гостинності сьогодні розширюється асортимент додаткових послуг, і якщо раніше їх налічувалося близько десяти, то зараз

ця цифра сягає близько шестидесяти. Тому в готельно-ресторанному бізнесі активно стали застосовувати аутсорсинг, що дає змогу супутні функції закладу передати зовнішнім виконавцям. Важливим у розвитку готельно-ресторанного бізнесу є залучення інвестиційних ресурсів, однак для цього необхідною умовою є впровадження інноваційної стратегії, що дасть змогу забезпечити конкурентоспроможність закладу в майбутньому.

Розвиток готельно-ресторанної індустрії в Україні є досить перспективним напрямом за рахунок сприятливих умов і багатих рекреаційних ресурсів, однак залишається ще достатньо багато проблем у сфері законодавчої бази та нестабільної економічної і політичної ситуації в країні, що гальмує процес розвитку готельно-ресторанного бізнесу [3].

Література:

1. В Україні гостиниці посчитали по звам. URL: <http://www.pravda.com.ua> (дата звернення 21.11.19).
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.11.19).
3. Державна служба туризму і курортів. URL: <http://tourism.gov.ua> (дата звернення 21.11.19).
4. Ковешніков В.С. Організація готельно-ресторанної справи: навчальний посібник. К.: Кондор, 2015. 752 с.
5. Портал для професіоналів гостиничного и ресторанного бизнеса. URL: <http://prohotelia.com/> (дата звернення 21.11.19).

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В БАНКІВСЬКІЙ УСТАНОВІ

Скоробрищук В. О.,

магістрант кафедри фінансів та банківської справи

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Черкаси, Україна

Для ринкової економіки характерна органічна нестабільність. Породжувана конкуренцією, нестійкими споживчими перевагами, високою динамікою асортименту товарів і послуг, вона призводить до високої невизначеності ходу реалізації та результатів процесів, що протікають в різних областях економіки. У банківській справі це проявляється у вигляді різноманітних ризиків, професійне управління якими багато в чому визначає ефективність банківського менеджменту.

Розвиток ринкових відносин в українській економіці, спрямованість на інтенсифікацію економічного зростання при соціальному позиціонуванні, намітилися тенденції розширення залучення кредитних ресурсів у виробничий і торговий сегменти реального сектора економіки з альтернативних джерел, посилення конкуренції на кредитному ринку обумовлюють необхідність підвищення ефективності роботи вітчизняних банків. Одним з напрямків досягнення цієї цільової установки є створення методології, теорії і інструментарію банківського ризик-менеджменту, адекватних сучасним умовам функціонування національної банківської системи.

Ризик-менеджмент як система управління складається з двох підсистем: керованої підсистеми (об'єкта управління) і керуючої підсистеми (суб'єкта управління) [1, с. 145].

Об'єктом управління в ризик-менеджменті є ризик, ризикові вкладення капіталу і економічні відносини між господарюючими суб'єктами в процесі реалізації ризику. До цих економічних відносин відносяться відносини між страхувальником і страховиком, позичальником і кредитором, між підприємцями (партнерами, конкурентами) і т. п.

Суб'єкт управління в ризик-менеджменті – це спеціальна група людей (фінансовий менеджер, фахівець зі страхування, Аквізітор, актуарій, андеррайтер і ін.), Яка за допомогою різних прийомів і способів управлінського впливу здійснює цілеспрямоване функціонування об'єкта управління.

Комплекс дій з ризик-менеджменту має на меті забезпечити досягнення таких цілей [2, с. 54]:

- 1) ризики мають бути зрозумілими та усвідомлюватися банком і його керівництвом;
- 2) ризики мають бути в межах рівнів толерантності, встановлених спостережною радою;
- 3) рішення з прийняття ризику мають бути конкретними, чіткими та відповідати стратегічним завданням діяльності банку;
- 4) очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик;
- 5) розподіл капіталу має відповідати розмірам ризиків, на які наражається банк;
- 6) стимули для досягнення високих результатів діяльності мають узгоджуватися з рівнем толерантності до ризику.

Відповідно до поставлених цілей ризик-менеджмент виконує певні функції. Розрізняють два типи функцій ризик-менеджменту: функції об'єкта управління; функції суб'єкта управління (рис.1.) [3, с. 123].

Рис. 1. Функції ризик-менеджменту в банківській установі

Отже, ризик-менеджмент являє собою систему управління ризиком та економічними, точніше, фінансовими відносинами, що виникають в процесі цього управління до основних особливостей ризик-менеджмент. Основними особливостями ризик-менеджменту є:

- по-перше, ризик-менеджмент – система, що об'єднує осіб, які приймають рішення, і виконавців, що встановлює зв'язку між ними і порядок їх взаємодії;
- по-друге, це дійсно менеджмент, тобто діяльність, в процесі якої приймаються і виконуються управлінські рішення;
- по-третє, метою системи управління ризиками є зменшення впливу непередбачених подій на діяльність організації.

Література:

1. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія / За ред. В. В. Коваленко. – Одеса: ОНЕУ, 2017. –

304 с.

2. Посохов І. М., Ходирєва О. О. Стрес-тестування як актуальний інструмент ризик менеджменту сучасної банківської системи України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 24. – С. 53–61.
3. Риск-менеджмент в коммерческом банке: монография / коллектив авторов ; под ред. И. В. Ларионовой. – М.: КНОРУС, 2014. – 456 с.
4. Коваленко В. В. Ризик – менеджмент в системі стратегічного управління фінансовою стійкістю банківської системи / В. В. Коваленко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 1. – С. 33-39.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

КОМУНІКАТИВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ В СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

Лисенко В. В.,

магістрантка кафедри психології

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

м. Ніжин, Україна

Комунікативна компетентність стає однією з найважливіших складових високого професійного рівня підготовки практично у всіх сферах людської діяльності. Разом з тим є професії, в їх числі й менеджери, для яких комунікації – це основа продуктивного ділового спілкування і взаємодії. Тож для студентів-менежерів комунікативна компетентність є домінуючою складовою професійної освіти, важливим засобом формування високого рівня професіоналізму.

Процес удосконалення системи підготовки фахівців завдяки реалізації компетентнісного підходу у вищих навчальних закладах активно вивчається українськими та закордонними науковцями, серед яких варто згадати дослідження проведені Н. М. Бібік, І. О. Зимною, О. І. Пометун, О. В. Овчарук, М. Р. Яцик, Дж. Равен та ін. Психологічний аспект комунікативної толерантності, розкривається в роботах О. Асмолова, Г. Бардієр, В. Бойка, С. Братченка, М. Джерелієвської, Г. Кожухар, Д. Колесова, А. Реана, О. Швачко та ін.

Поняття компетентності не обмежується лише знаннями та вміннями, і тим, як індивід ставиться до них, сюди ж включається і досвід

людини, який дає змогу використовувати ці знання в різних життєвих ситуаціях, в яких вона зможе їх застосувати.[3, с. 127].

У соціологічній енциклопедії уточнюється, що комунікативна компетентність – це «... орієнтованість у різних ситуаціях спілкування, заснована на:

- знаннях і чуттєвому досвіді індивіда;
- здатність ефективно взаємодіяти з оточуючими;
- завдяки розумінню себе та інших, при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища».

В. М. Куніцина визначає комунікативну компетентність просто як «успішність спілкування» [5].

За визначенням В. І. Жукова комунікативна компетентність – це психологічна характеристика людини, як особистості, яка проявляється в його спілкуванні з людьми або «здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з людьми». До складу так званої комунікативної компетентності включається сукупність знань, вмінь і навичок, що забезпечують успішне протікання комунікативних процесів у людини [4].

С. А. Єзова розглядає комунікативну компетентність з точки зору її складових. Вона вважає, що комунікативна компетентність включає здатність людини застосовувати знання, вміння, особистісні якості:

- а) у побудові та передачі повідомлення (змісту спілкування) за допомогою традиційної та віртуальної взаємодії;
- б) у вибудовуванні відносин;
- в) у виборі тактики поведінки;
- г) у формах спілкування з партнером [2].

Таким чином, С. А. Єзова, як і багато інших авторів, вважають, що основним фактором комунікативної компетентності є комунікативні здібності.

Н. П. Фетіскін, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов вважають, що комунікативна компетентність складається з таких структурних елементів: товарицькість як здатність справляти вплив на партнера зі спілкування; вміння слухати і володіння ефективною тактикою переконання іншої людини; рефлексія як розуміння своїх внутрішніх станів, емоцій, ресурсів, уподобань, інтуїція; емоційна стійкість як неохильність емоційних станів і процесів деструктивним впливам внутрішніх і зовнішніх умов; здатність до соціально-психологічної адаптації; моральні уявлення (емпатія як усвідомлення почуттів, потреб, інтересів інших людей, повага до партнера зі спілкування, тактовність тощо); конформізм – нонконформізм, контроль за власною поведінкою, знання соціально-комунікативних норм, зразків поведінки, соціальних ролей [7, с. 120].

Тож на сучасному етапі розвитку освіти змінюються вимоги до комунікативної компетентності особистості, а відповідно змінюються всі функції та взаємозв'язки між елементами комунікативної поведінки. Перераховане потребує детального розуміння предмету дослідження та його основних компонентів. Дослідження зв'язків, що взаємодіють між основними компонентами комунікативної поведінки особистості, визначається загальним інтересом до комунікативних ефектів суспільства.

Серед компонентів комунікативної поведінки, які визначають ефективне вирішення комунікативних завдань індивіда у різних сферах суспільної взаємодії, чільне місце, на наш погляд, займає комунікативна толерантність, яка є однією з найголовніших складових комунікативної компетентності менеджера-управлінця.

Комунікативна толерантність у своїх вищих проявах може стати особистісною позицією, світоглядним орієнтиром. В. О. Лекторський зазначає, що толерантність виявляється по-різному: «толерантність як байдужість» – передбачає існування ідеї, що істинність ніколи не може

бути доведена (релігійні погляди, специфічні цінності різних культур, особливості етнічної віри та переконань); «толерантність як не можливість взаєморозуміння» – створює межі у проявах терпимості до іншого, які не можливо зрозуміти і з якими не можливо керуватися; «толерантність як поблажливість» – основне значення набуває власна соціальна група, тому всі інші оцінюються як більш слабкі (їх можливо терпіти, але при цьому ще і зневажати); «терпимість до розширення власного досвіду та критичний діалог» – дає можливість не тільки керуватися власними переконаннями, але і змінювати їх у результаті критичного діалогу [6, с. 46]. Саме останнє розуміння толерантності є найбільш продуктивним і гуманним, воно має входити до переконань кожної цивілізованої особистості.

Під комунікативною толерантністю менеджера ми розуміємо інтегральну психосоціальну й професійно-компетентнісну характеристику особистості, що визначає готовність і здатність суб'єкта долати фрустраційні стани і шляхом застосування ненасильницьких засобів впливу на свідомість опонента вміти перевести потенційно конфліктне зіткнення протилежних думок, почуттів та дій у площину консенсусу, кооперації та діалогу.

В. В. Бойко зазначає, що комунікативна толерантність є системоутворюючою характеристикою, оскільки з нею взаємодіють багато інших якостей індивіда, перш за все моральні, характерологічні та інтелектуальні [1, с. 472]. А саме: приймання індивідуальності іншої людини; оцінювання людей виходячи з їх Я; подолання категоричності власних оцінок на адресу оточуючих; приховування або згладжування неприємних вражень при зіткненні з некомунікабельними якостями людей; використання себе як еталону у спілкуванні; прагнення перевиховувати партнера по спілкуванню; прагнення підняти іншу людину під свій образ співрозмовника; невміння пробачати іншим

помилки; нетерпимість до дискомфорту, яка викликана особливостями партнера по спілкуванню; бути терпимим до оточуючих; не бути злопам'ятним.

Хоча комунікативну компетентність і толерантність вивчали багато дослідників, все ж окремі питання залишаються не з'ясованими, зокрема особливості зв'язків компонентної структури комунікативної компетентності майбутніх менеджерів з комунікативною толерантністю. Це і стане предметом нашого подальшого дослідження.

Література:

1. Бойко В. В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и других. Москва. Информационно-издательский дом «Филинь». 1996. 472 с.
2. Єзова С. А. Комунікативна компетенція. Наукові та технічні бібліотеки. 2008. № 4
3. Життєва компетентність особистості : наук.-метод. посібник / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Сохань, Г. М. Несен. Київ : Богдана, 2003. 520 с. , с.127
4. Жуков Ю. М., Петровська Л. А., Растянников П. В. Диагностика та розвиток компетентності в спілкуванні. Москва. 1991. 96 с.
5. Куніцина В. М. Міжособистісне спілкування: Підручник для вузів. СПб. : Питер. 2001. 544 с.
6. Лекторський В. О., Вопросы философии, №11, Москва, 1997. с.46-54
7. Фетіскін Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М., Социально-психологическая диагностика развития личности в малых группах. Москва. Издательство Института Психотерапии. 2002. 339 с.

МЕТОДОЛОГІЯ ДІАГНОСТУВАННЯ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Тайхриб К. А.,

*асистент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Літвінчук С. Б.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Сукупність протиріч сучасного суспільства, яке впливає на деформацію соціальних відносин, моральних установок особистості, яка перестає переживати моральний конфлікт мотивів, визнавати культурні заборони, тягне за собою ризик деморалізації системи освіти. Підриває гуманістичні прагнення психологічно здорової частини суспільства.

Соціокультурні особливості професійного становлення фахівця в нашій країні зумовлюють зміни щодо життєвих орієнтирів (майбутніх фахівців), що здійснює значний вплив на розвиток та становлення особистості студента як майбутнього професіонала різних галузей виробництва. Загальна концепція життя, ставлення до навколишнього світу в значній мірі проявляється в практичній життєдіяльності особистості через формування її смисложиттєвих орієнтацій [1].

В сучасній педагогіці та психології зростає інтерес до досліджень смислової сфери особистості, оскільки вона спрямовує її поведінку, інтереси та вибір життєвого шляху.

Змістовне тлумачення смисложиттєвих орієнтацій пов'язується у науковій літературі з ціннісною сферою особистості (В. О. Ядов, Т. М. Харланова); зі шляхами її самореалізації (М. Б. Боднар, О. Г. Злобіна); з ієрархією форм життєдіяльності, представленої у свідомості людини (М. Х. Титма); з загальними суб'єкт-об'єктними орієнтаціями, які людина проявляє відносно ситуації своєї життєдіяльності (О. Ю. Коржова); з загальними детермінантами життєдіяльності людини, які визначають загальну спрямованість людини і які реалізуються в конкретних життєвих ситуаціях (А. О. Грачов); з ціннісною та професійною сферою (Г. А. Чердниченко); з умовами в досягненні життєвого і професійного самовизначення студента (С. М. Гончар) [2]; зі спрямованістю особистості, наявністю життєвих цілей, осмисленістю виборів і оцінок, задоволеністю життям (самореалізацією) і здатністю брати за неї відповідальність, впливаючи на її хід (Н. Г. Каунова). Поняття «смисложиттєва орієнтація» в науковій літературі використовується у двох значеннях. Перше – на буденному рівні, за аналогією з поняттям «ціннісна орієнтація», і, відповідно, означає те ж, що і остання, але взята у сегменті смисложиттєвих цінностей, тобто це – свого роду усвідомлювана на рівні переваг спрямованість на певний ряд значущих цінностей, смислів. Так, наприклад, В. О. Кутирьов пише: «Спираючись на загальне ядро понять: «смисложиттєва орієнтація», «тип», «парадигма» (іноді «установка»), ми будемо вживати ці поняття як синоніми» [3].

Друге значення – в психології, пов'язане з «тестом смисложиттєвих орієнтацій» (скорочено – «тест СЖО»), розробленим московським психологом Д. О. Леонтьєвим [4-5], в якому він виділив особисту здатність людини до усвідомлення сенсу життя як центральної. Компонентами сенсу життя він називає: 1) смисложиттєві орієнтації – мета в житті, насиченість життя та задоволеність самореалізацією; 2) локус контроль – внутрішній локус контроль, впевненість в здатності

здійснювати контроль свого життя. Смесложиттеві орієнтації «співвідносяться з трьома компонентами життєдіяльності і часовими орієнтаціями в житті»: метою (майбутнє), процесом (теперішнє), результатом (минуле). Мета – «мета життя» в певній системі цінностей; процес – емоційна насиченість життя; результат – «задоволеність самореалізацією» [5]. Д. О. Леонтьєв визначає смислову сферу особистості як особливим чином організовану сукупність смислових утворень і зв'язків між ними, які забезпечують смислову регуляцію цілісної життєдіяльності суб'єкта у всіх його аспектах [5].

Тому для визначення смесложиттевих орієнтацій особистості часто використовують такий суворо формалізований метод, як тест смесложиттевих орієнтацій «СЖО» в модифікації Д. О. Леонтьєва (розподіл цінностей по п'яти факторам дисперсії – мета в житті, емоційна насиченість життя, результативність життя, локус контроль, керованість життям).

У дослідженнях О. І. Мешко, Т. В. Максимової [6] акцент робиться на значущості професійних смислів у загальній ієрархії смесложиттевих орієнтацій особистості юнаків. Так, Т. В. Максимова виділяє три основні рівні професійних смислів в структурі смесложиттевих орієнтацій:

- смисли професійної діяльності є провідними в системі смесложиттевих орієнтацій;
- професійні смисли мають високу значущість для індивідуума, хоча і не є головним компонентом смесложиттевих орієнтацій;
- професійний аспект смесложиттевих орієнтацій є периферійним конструктором смислової сфери свідомості юнаків [6].

О. І. Мешко підкреслює, що становлення гармонійної системи смесложиттевих конструкторів психіки індивідуума можливе тільки в тому випадку, коли професійні смисли займають високий ранг в ієрархії

смисложиттєвих орієнтацій індивідуума. Оскільки навчально-професійна діяльність є одним із провідних модусів життєдіяльності юнаків, то низька значущість професійних смислів часто призводить до того, що юнаки не можуть наповнити професію смыслом, що призводить до стійких переживань рутини власного життя, незадоволеності ним і, як наслідок, – до гальмування особистісно-професійного зростання індивідуума в цілому.

Отже, «смисложиттєві орієнтації особистості» – це базові гуманістичні цінності, що інтегрують абсолютні цінності (Життя, Здоров'я, Свобода, Добро, Істина, Праця, Краса, Відповідальність, Толерантність), і цінності емпіричні (цінності власного Я, рідного дому, малої батьківщини, національні та інтернаціональні), які особистість вивчає, розуміє, знає, інтеріоризує. Спирається на них в процесі формування моральних ідеалів, переконань, життєдіяльності; одночасно це короткострокові і довгострокові життєві цілі.

На основі проаналізованої літератури ми визначили наступні критерії смисложиттєвих орієнтацій студентів: мотиваційно-цільовий, ціннісно-орієнтаційний, рефлексивно-оцінний. Кожен із критеріїв має свої рівні та показники.

Для визначення ціннісно-орієнтаційного критерія ми використовуємо такі суворо формалізовані методи:

- методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча;
- ціннісний опитувальник Ш. Шварца;
- діагностика індивідуальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. С. Бубнової.

Для визначення мотиваційно-цільового критерія ми використовуємо такі суворо формалізовані методи:

- методика вивчення мотивації професійної діяльності К. Замфір (в модифікації А. Реана);

- методика «Вільний вибір цінностей» О. Б. Фанталової (ідентифікація внутрішніх конфліктів в мотиваційно-особистісній сфері);
- Морфологічний тест життєвих цінностей (МТЖЦ) В. Ф. Сопова та Л. В. Карпушиної (дослідження проблем життєвої мотивації).

Для визначення рефлексивно-оцінного критерія ми використовуємо такий суворо формалізований метод:

- методика оцінки суджень М. І. Лапіна.

Також для дослідження смисложиттєвих орієнтацій можна використовувати такі методи, як анкетування, бесіда та інтерв'ю, які є простими з точки зору організації і універсальними в якості засобу отримання даних широкого тематичного спектру. Розробка та апробація цих методів психолого-педагогічного дослідження є подальшою перспективою нашого дослідження.

Література:

1. Битянова Н. Р. Проблема саморозвиття личности в психологии / Н. Р. Битянова. – М., 1998. – С. 3.
2. Гончар С. Н. Особенности развития смысложизненных ориентаций современных студентов-первокурсников / С. Н. Гончар // Современная психология: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, июнь 2012 г.). – Пермь : Меркурий, 2012. – С. 17-19.
3. Кутырев В. А. Человек в мире: типы смысложизненных ориентаций / Владимир Александрович Кутырев // Общественные науки. – 1990. – № 2. – С. 119-133.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Создание личности. М., 1977 г.
5. Леонтьев Д. А. Психология смысла / Д. А. Леонтьев. – М. : Изд-во Смысл, 2005. 512 с.

6. Максимова Т. В. Смысл жизни и индивидуальный стиль педагогической деятельности / Т. В. Максимова // Мир психологии. – 2001. – № 2. – С. 114-117.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ЧИТАННЯ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Вадаська С. В.,

старший викладач кафедри англійської

мови технічного спрямування № 2

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

ім. Ігоря Сікорського»

м.Київ, Україна

Протягом останніх років іноземна мова стала основним компонентом сучасної освітньої системи та базовою дисципліною в програмі професійної підготовки фахівців. Майбутні спеціалісти усвідомлюють важливість володіння іноземною мовою, оскільки це надає доступ до будь-якого джерела інформації, сприяє міжнародній співпраці, дозволяє взаємодіяти із закордонними організаціями та підприємствами, розширює співпрацю в різних галузях з метою пошуку спільних шляхів вирішення глобальних проблем людства. Знання іноземної мови відкриває нові горизонти перед студентами та науковцями в отриманні освіти в кращих закордонних навчальних закладах, надає можливість участі у наукових проектах та дослідженнях.

Майбутні інженери потребують знання іноземної мови, що виходить за межі повсякденного побутового спілкування. Ці знання мають включати різноманітні навички та вміння, які пов'язані з професійною діяльністю, володіння фаховою лексикою, оформлення та складання технічної документації. Оскільки розробка новітніх технологій

об'єднує фахівців з різних країн та потребує командної взаємодії, спілкування стає необхідною умовою для успішної співпраці. Численні дослідження підтверджують той факт, що інженери витрачають майже половину свого часу на спілкування [2, с. 265]. Робота інженерів пов'язана з усіма етапами роботи над різноманітними проектами, що сприяє активному комунікативному процесу пов'язаному з обміном інформацією. Інженери мають тісно співпрацювати з іншими спеціалістами з метою ефективного вирішення технічних задач. Інформація, якої потребують фахівці технічних галузей і на яку вони покладаються, може бути отримана різними шляхами та з різних джерел. Основними джерелами є наукові статті, тексти, технічні звіти, а також власні знання та досвід [3, с. 30].

Враховуючи той факт, що інженери отримують необхідну фахову інформацію завдяки читанню, перед викладачами іноземної мови постає завдання навчити студентів правильно та ефективно працювати з текстовими джерелами та вдосконалити їхні навички читання. Для опрацювання іншомовного фахового матеріалу інженер має володіти навичками усіх видів читання. Це означає, що майбутній спеціаліст повинен вміти переглянути текст та визначити його приналежність до необхідної тематики та наявність важливої інформації в ньому (skimming). Якщо матеріал відповідає потребам і містить важливі дані, інженер переходить до наступної фази роботи з ним – це пошукове читання (scanning). Деякі автори виділяють ще такі види читання як навчальне та читання для детального розуміння тексту. Кожний вид читання потребує певних вмінь та навичок. Завдання викладачів іноземної мови – допомогти майбутнім фахівцям розвинути ці вміння, використовуючи різні підходи та методи навчання, застосовуючи новітні засоби.

Читання та розуміння текстів базується на володінні студентами лексичним та граматичним матеріалом. Оскільки кожна технічна галузь

має свій специфічний вокабуляр, слід приділити увагу тим видам діяльності та прийомам навчання, які сприятимуть набуттю лексичних навичок та вмінь. Для опанування фахової лексики можна успішно використовувати техніку «Mind mapping». Ця техніка надає широкі можливості для кращого запам'ятовування інформації, її візуалізації та організації, постійного розширення понять та асоціацій [1, с. 30]. Цей вид діяльності може бути як самостійним так і груповим, використовуватись в якості завдань для «warming-up» чи «brainstorming», або в якості закріплення, повторення та узагальнення вивченого матеріалу.

При використанні цієї техніки важливо пояснити студентам суть та завдання створення ментальної карти, основні принципи та етапи її створення, вимоги до інформації, можливі способи графічної організації лексики. Цей метод дозволяє активізувати навчальний процес та пізнавальну діяльність студентів, покращити процес роботи з лексичним матеріалом, вплинути на мотивацію студентів у вивченні іноземної мови професійного спрямування, реалізувати принцип наочності, розвинути вміння знаходити та виділяти основну інформацію, застосовувати творчий підхід у навчанні. Цей вид діяльності можна віднести до самостійної роботи студентів. Завдяки наявності Інтернет – ресурсів для створення карт, студенти можуть створювати власні проекти ментальних карт з подальшою презентацією їх під час практичних занять та оцінюванням цієї роботи вчителем або іншими студентами. При складанні карт студенти можуть використовувати власні знання, але у разі фахової лексики – це потребує опрацювання автентичних іншомовних матеріалів. Що приводить нас до того, що читання є важливим видом мовленнєвої діяльності, який пов'язаний з вмінням аналізувати, відокремлювати головне, встановлювати зв'язки, отримувати знання.

Читання є важливою складовою фахової підготовки студентів. Важливо використовувати різні прийоми та стратегії для вдосконалення

навичок читання та оволодіння всіма видами читання, так як професійна діяльність інженерів тісно пов'язана з отриманням та обробкою інформацію з різних іншомовних джерел.

Література:

1. Позднякова Т. Є. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології: [науково-методичний посібник] / Т. Є. Позднякова. – Рівне: РОІППО, 2018. – 50 с.
2. Hailey Jeffrey C. Effective communication for EMC engineers/ C. Jeffrey Hailey// Proceedings of the International Symposium on Electromagnetic Compatibility. – Piscataway, NJ: IEEE, 2000. – P. 265–268.
3. Tenopir C., King D. Communication Patterns of Engineers/ C. Tenopir, D. King// Wiley-IEEE Press. – 2004. – 280 p.

РОЛЬ ОСВІТИ В ПЕРЕВИХОВАННІ ЗАСУДЖЕНИХ

Каретна О. О.,

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри соціології і психології

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Освітній рівень накладає істотний відбиток на особистість людини, в тому числі і злочинця. Більш високий рівень освіти засудженого дозволяє ефективніше проводити з ним виховну роботу, прищеплювати соціально корисні навички, отже, успішніше домагатися здійснення цілей покарання. Освітній рівень тісно взаємозв'язаний з культурним рівнем засудженого.

Високий культурний і освітній рівень призводить до того, що засуджені гостріше сприймають тяжкість покарання, відчувають втрату тих благ, які були досягнуті упродовж певної кількості часу і потім зруйнувалися в одну мить. Це обумовлює одне з найважливіших завдань, яке повинне вирішуватися в місцях позбавлення волі, – сприяння в підвищенні освітнього рівня засуджених, залученню їх до культури, формування соціально корисних інтересів і потреб. Таким чином, чим вище рівень освіти у засуджених, тим більше у них бажання і прагнення його продовжувати і підвищувати. Певною характеристикою культурного і морального рівня людей є дані про вплив на них згубних звичок. Доля тих, що систематично вживають спиртні напої і наркотичні засоби неухильно знижується з підвищенням освіти. Не у кого не викликає сумніву, що зловживання згубними звичками витісняє соціально корисні інтереси, розвиток і поступово сприяє деградації особи. Освіта допомагає людині знайти своє місце в житті, сприяє рішенню матеріальних і побутових проблем. Освіта сприяє формуванню соціально - корисних потреб та інтересів засуджених, їх трудовому і побутовому пристрою в житті та на волі. Вивчення осіб засуджених проводиться з метою вибрати максимально ефективні методи для їх виправлення і перевиховання. Тому коли ми розглядаємо будь-які властивості особи засудженого, то повинні ставити питання: «А як ця властивість впливає на основну мету, заради досягнень, яких застосовується покарання, тобто, на процес виправлення злочинця»? [1, с. 51-55].

Як вже відзначалося, освіта робить вплив на загальний культурний рівень людини, його свідомість і самокритичність. Слід так само згадати, що засуджені, такі, що мають більш високий освітній рівень, краще характеризуються за час відбуття покарання. З усієї сукупності засуджених значно краще характеризуються особи з середньою спеціальною, незавершеною вищою і вищою освітою. Наявність

відповідної освіти в сукупності з позитивною характеристикою особи. З цього випливає наступне питання: «Як освітній рівень засуджених впливає на інші показники, що дозволяють судити про ступінь виправлення?» Одним з найважливіших показників є відношення до праці в момент відбування покарання. Загальна тенденція розподілу засуджених в залежності від освітнього рівня зводиться до зростання частки сумлінно ставляться до праці в міру підвищення освіти. Освітній рівень значною мірою зумовлює можливість придбання людиною додаткової спеціальності, тому що, професійні знання базуються на певному рівні загальноосвітньої підготовки.

У числі чинників, що характеризують особу засудженого, не можна не назвати його відношення до вчиненого злочину. Залежно від міри розкаяння правопорушника в скоєному, нарочитої байдужості або бравади, можна судити про міру його виправлення, про те, наскільки укорінилися у свідомості такої особи ті негативні риси характеру, які і привели у результаті до скоєння злочину.

Переважна більшість що відбувають покарання шкодує про вчинення злочину. При цьому частка цих осіб істотно зростає в міру підвищення свого культурного і освітнього рівня. Як правило, бажання до підвищення свого освітнього рівня, відображає рівень соціально-моральної занедбаності особистості і, в певний мірі, дозволяє прогнозувати їх поведінку. Чим вище рівень освіти засуджених, тим менше ймовірність протиправної поведінки після звільнення від відбування покарання [2, с. 83-86].

При формуванні виробничих бригад доцільно враховувати освітній рівень і по можливості, осіб з більш високою освітою направляти на більше привілейовану роботу. Зрозуміло, ця міра повинна, виразно роз'ясняться особам таким, що відбуває покарання. Прояв позитивного впливу вищенаведених факторів дозволяє адміністрації пом'якшити умови

покарання особам, які стали на шлях виправлення методом переведення їх на більш кращі умови утримання.

Література:

1. Градецький А. В. Освіта як засіб виправлення засуджених / А. В. Градецький // Держава та регіони. Серія «Право». – 2015. – № 1. – С. 51-55.
2. Таволжанський О. В. До питання змісту соціально-виховної роботи з засудженими до позбавлення волі / О. В. Таволжанський // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2013. – Вип. 22. – С. 83-86.

**ВИХОВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ
В УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

Кравець Н П.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психокорекційної педагогіки

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Шовкун А. В.,

студентка факультету спеціальної та інклюзивної освіти

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Останніми роками у зв'язку із запровадженням концепції «Нова українська школа» посилилася увага до здоров'я учнів, насамперед до

фізичного здоров'я, що відображено у одній із завдань концепції: збереження здоров'я школярів у процесі фізичного виховання. Турбота про власне здоров'я, його збереження стосується й учнів з інтелектуальними порушеннями, для яких характерні пасивність, безініціативність, відсутність інтересу, що проявляється у байдужому ставленні до власного здоров'я, відсутності позитивної мотивації до занять фізичною культурою. Звідси посилена увага до виховання в учнів з інтелектуальними порушеннями інтересу до фізичного виховання, уроків фізичної культури пов'язана зі станом їхнього психофізичного здоров'я, який негативно впливає на якість засвоєння школярами знань, умінь і навичок з усіх навчальних предметів.

Питання виховання в учнів інтересу і звички займатися фізичною культурою знайшли відображення у роботах із загальної педагогіки (С. Жевага, Б. Ведмеденко, Е. Вільчковський, М. Зубалій, О. Шевченко, С. Цвек, О. Дубогай, В. Оржеховська, Л. Суценко, Б. Шиян та інші).

Б. Шиян розглядає інтерес як один із найсильніших мотивів, оскільки він є виразом загальної спрямованості особи учня, що охоплює і скеровує такі важливі для навчання психічні процеси, як пам'ять, сприйняття, мислення, волю. Чим менший в учнів інтерес до навчання, тим більше вимагає примусів – наголошує вчений. Останнє викликає внутрішній спротив, вимагаючи від учнів підвищення вольових зусиль. У цьому випадку процес навчання стає безрадісним і втомлювальним, а результат – малоефективним [5, с. 113-114].

Фізичному розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями та корекції притаманних їм недоліків розвитку присвячено роботи В. Грицюка, О. Дмитрієва, М. Єфіменка, Б. Сермеєва, М. Козленка, В. Мозгового, Б. Шеремета. Заслужують уваги погляди М. Козленка щодо прищеплення учням з інтелектуальними порушеннями інтересу до фізичної культури і спорту. Зокрема вчений визначив умови виховання у

школярів інтересу до фізичної культури і спорту: застосування учителем на уроках фізкультури рухливих ігор, у ході яких діти мають можливість вільно, творчо здійснювати рухові дії в межах правил гри; досягнення учнями у процесі занять успіхів та усвідомлення їх, оскільки постійні невдачі призводять до згасання інтересу, особливо у ослаблених дітей [2, с. 5-15]. Також М. Козленко переконливо довів, що правильне фізичне виховання і міцне здоров'я необхідне всім дітям, а цього неможливо досягти, не прищепивши кожній дитині інтересу до щоденних занять фізкультурою [2, с. 16-17]. Інтерес до фізичної культури Микола Панасович розглядав як важливу умову успішного фізичного виховання, наголошуючи, що лише тоді можна досягнути належного розвитку учнів, зміцнити здоров'я і підтримувати на високому рівні фізичні й психічні сили школярів, коли вони з інтересом будуть ставитися до уроків фізкультури і виконуватимуть фізичні вправи. Для цього варто виховувати в учнів свідоме ставлення до самостійних занять, що можливо завдяки відчуттю школярами позитивних змін у їхньому фізичному розвитку внаслідок занять фізичною культурою. У школярів зміцнюється віра у позитивну результативність занять фізичними вправами [1, с. 18-37].

Враховуючи те, що фізичні вправи – один із ефективних засобів покращення здоров'я та фізичної підготовки учнів, виховувати в дітей інтерес до фізичної культури ми розпочали з першого класу, готуючи першокласників насамперед до оволодіння читанням та письмом. Під час сидіння дітей за партою м'язи тривалий час перебувають у статичній напрузі, що негативно впливає на регуляцію вегетативних функцій організму. Учителю ж важливо підготувати руку дитини до письма, оскільки в дітей з інтелектуальними порушеннями спостерігаються порушення дрібної моторики рухів пальців, координації кистей рук, що негативно проявляється на оволодінні процесом письма. Щоб зацікавити

дітей до письма, ми використовували різноманітні ігри – основний метод підготовки руки дитини до письма, насамперед ігри-заняття, ігри-вправи. Готуючи кожну дитину до письма, постійно робили паузи, проводили фізкультурні хвилинки, зважаючи на те, що «розвинувши дрібні рухи пальців і кистей рук, можна сподіватися, що ... процес письма викликатиме у дитини інтерес і даватиме втіху» [3, с. 18-19].

З метою прищеплення учням з інтелектуальними порушеннями інтересу до фізичної культури і спорту ми звернули увагу на якість проведення уроків, залучення учнів до фізкультурно-оздоровчих занять. Для визначення стану організації фізичного виховання та фізичної культури школярів з інтелектуальними порушеннями, провели анкетування учителів-класоводів та учителів фізкультури. Результати свідчать, що з учнями досить рідко проводяться бесіди щодо профілактики захворювань, пов'язаних з малорухомим способом життя, бесіди про вплив рухової активності на здоров'я та фізичний розвиток. Бесіди щодо зміцнення здоров'я учнів проводяться «в залежності від рівня інтелекту школярів». Щодо форм позаурочної роботи, які є найбільш ефективними для виховання в учнів інтересу, потреби і звичок займатися фізичними вправами, учителі вважають «все, що стосується перебування дітей на вулиці, оскільки свіже повітря впливає». У процесі проведення уроків фізичної культури «виникають труднощі внаслідок порушень поведінки учнями, не вміння взаємодіяти, не дотримання черги, проблема невміння працювати в парах, невміння орієнтуватися у просторі, часті істерики». З метою подолання труднощів учителі використовують наступне: «пояснення, особистий приклад, вимогливість (якщо потрібно, бо не працює), зауваження, заохочення, якщо хоче отримати приз, участь у змаганнях».

Аналіз відповідей четвертокласників щодо того, які уроки у школі найбільше подобаються свідчить, що переважній більшості респондентів

найбільше подобаються уроки української мови, читання і математики. Лише 13 % опитаних вказали уроки фізкультури. На запитання, чи подобаються уроки фізичної культури, учні відповіли ствердно. Незначна частина дала негативну відповідь, «тому що там потрібно рухатися». Причиною відвідування уроків фізкультури є: «учитель так говорить, мама теж». Діма К. відповів: «Щоб займатися спортом». Уроки фізкультури подобаються усім четвертокласникам, учитель відноситься до учнів «нормально». Лише Богдан М. вказав, що уроки фізкультури «не дуже подобаються, однокласники кричать». Відповідаючи на запитання: «Яким видом спорту хотіли б займатися на уроках?», учні вказали різні види спорту. Мрія Богдана М. – футбол; плаванням хоче займатися Кирило Т., Валентин Р. – «гонщик». Прикро, але як серед хлопчиків, так і серед дівчаток були учні, які «ніяким видом спорту не хочуть займатися, краще щось цікаве знайти в телефоні».

Майже всім учням подобається виконувати на уроках вправи, які учитель пропонує їм під час проведення фізкультурних хвилинок. Учні із захопленням розповідали про сутність вправ, дехто намагався їх продемонструвати. Але окремі учні відповіли, що «не хочеться виконувати на уроках вправи, хочу, щоб швидше була перерва і погратися». Прикро, але ніхто із опитаних не відвідує додаткові спортивні заняття: гуртки, секції тощо, участь у шкільних змаганнях четвертокласники не приймають.

Досить негативні відповіді отримали щодо ставлення батьків до виконання дітьми фізичних вправ. Вдома батьки не пропонують дітям виконувати фізичні вправи, наприклад, ранкову гімнастику. Взагалі, на заняття дітьми фізичними вправами, спортом, на фізичне виховання дітей батьки майже не звертають уваги. Тому, відповідаючи на запитання: «Як батьки турбуються про твоє здоров'я?» – переважна більшість дітей відповіла, що «батьки мене одягають, щоб не простудитися, лікують,

купають ліки, возять на море». Про заняття фізичними вправами, спортом, відвідування спортивних заходів з метою прищеплення дітям інтересу до занять фізичною культурою, виховання їх фізично міцними, батьки турбуються досить однобічно.

Усі четвертокласники відмітили достатню кількість спортивного обладнання для проведення уроків фізичної культури.

Зважаючи на отримані результати, ми запропонували учням виконувати фізичні вправи у поєднанні з віршованим текстом, з імітацією дій героїв відомих казок. Це сприяло розвитку пам'яті, мислення, мовлення, уваги. Імітація дій у віршах розвиває уяву, спостережливість та викликає в учнів особливий інтерес до виконання фізичних вправ, оскільки має багато спільного з ігровою діяльністю дітей і казками, які доступні для сприймання молодшими школярами з інтелектуальними порушеннями [4].

Отже, виховати інтерес до фізичної культури в учнів з інтелектуальними порушеннями можна завдяки зміні ставлення педагогів до проведення уроків фізкультури та фізкультурно-оздоровчих заходів на належному рівні; залучення батьків до систематичного збереження та зміцнення фізичного здоров'я дітей.

Література:

1. Козленко Н. А. Школьникам – привычку заниматься физкультурой. К.: Рад. школа, 1985. – 120 с.
2. Козленко М. П. Виховання у школярів інтересу до фізкультури і спорту. К.: Тов: «Знання» УРСР, Серія VII: «Педагогічна», 1982. – № 5. – 48 с.
3. Кравець Н. П. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання, 2003. – № 10. – С. 18-19.

4. Кравець Н. П., Шовкун А. В. Фізичні вправи на уроках літературного читання як засіб корекції особистості учнів з інтелектуальними порушеннями. Розвиток сучасної науки: теорія, практика, інновації: тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Дніпро, 29 березня 2019 р. – Ч. 3. – Дніпро, 2019. – С. 28-34.
5. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Ч. I. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – 272 с.

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Курепін В. М.,

старший викладач кафедри

методики професійного навчання

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Демченко А. В.,

студентка інженерно-енергетичного факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Під впливом продуктивної діяльності людини на нашій планеті розвиваються процеси, що погіршують середовище життя живих організмів, згубно впливають на здоров'я людей. Деякі такі процеси через необоротність переростають в екологічні нещастя. Їхні наслідки можуть виявитися в різних регіонах Землі в будь-який час, тому що все в природі взаємозалежне. Ніхто ніколи не може почувати себе в безпеці, якщо десь

кимось порушується природна рівновага, заподіюються збитки біосфері, забруднюється довкілля. Людина повинна усвідомити, що вона частина природи, що знищуючи, природу, знищує себе.

Основною метою екологічної освіти у закладах вищої освіти аграрного профілю є формування екологічної культури, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості здобувачів вищої освіти, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності. Екологічна освіта, з одного боку, повинна бути самостійним елементом загальної системи освіти, а з іншого боку, виконує інтегративну роль у всій системі освіти. Ця мета досягається поетапно шляхом вирішення освітніх і виховних завдань та вдосконалення практичної діяльності.

Питання про необхідність реформування освіти в цілому та екологічної освіти зокрема розглядається сьогодні у багатьох наукових та загальноосвітніх джерелах. Інтегративний характер екологічних знань, протиріччя, що мають місце в структурі взаємин «людина-природа» зумовлюють необхідність підготовки майбутніх фахівців до розв'язання проблемних екологічних ситуацій поза залежністю їхнього професійного визначення [1].

Як зазначають науковці В. Алексєєв, С. Дерябо, В. Данилов-Данильян, В. Крисаченко, Г. Пустовіт, Є. Сластьотін, І. Суравегіна, глибоким оволодінням екологічними знаннями, формуванням екологічного мислення, свідомості і культури мають бути охоплені громадяни всіх категорій, вікових груп і сфер діяльності. Екологічна компетентність майбутніх фахівців аграрного профілю є одним із стратегічних завдань вищої школи. Збалансований, екологічно безпечний (гармонійний) розвиток повинен бути базисною, вихідною ідеєю, методологічною основою екологічної освіти згідно з міжнародними вимогами.

Це дозволяє формувати у здобувачів вищої освіти принципи раціонального природокористування, закласти міцний світоглядний фундамент для орієнтацій в повсякденній життєдіяльності, здобути необхідні переконання, навички, досвід, моральні принципи в галузі гармонійних відносин з природою свого біосоціального існування [2].

В основу екологічної освіти покладені принципи гуманізму, науковості, неперервності, наскрізності та систематичності. Екологічна освіта спрямовується на поєднання раціонального й емоційного у взаємовідносинах людини з природою на базі принципів добра й краси, розуму й свідомості, патріотизму й універсалізму, наукових знань і дотримання екологічного права .

Сучасна молодь вступає в епоху не лише бурхливого розвитку науки і техніки, а й негативних наслідків науково-технічної революції та демографічного вибуху. Дедалі більше забруднення атмосфери, гідросфери та літосфери, накопичення величезних об'ємів відходів людської діяльності при одночасному виснаженні майже всіх видів природних ресурсів призвели до розвитку екологічної кризи. Людству потрібна нова філософія життя, висока екологічна культура і свідомість. Сьогодні в усіх розвинених країнах світу, Україні екологічна культура стає невід'ємною частиною функціональної грамотності населення. У тій кризовій екологічній ситуації, в якій перебуває наша країна (та й світ у цілому), освіта у закладах вищої освіти не має морального права виховувати споживацьке ставлення до природи [1].

Екологічна свідомість майбутніх аграріїв має містити систему знань про способи та інструменти господарювання та управління в аграрному секторі виробництва, при цьому збереження та відтворення природно-ресурсного потенціалу агросфери. Це повинно відбуватися через постійне інформування студентів про проблеми природного походження та їх вплив на рівень здоров'я населення країни і світу;

навчанням діям у надзвичайних ситуаціях природного походження; використанням природних засобів у освітньому процесі; поповненням знань з екології шляхом ознайомлення з науковими та науково-популярними джерелами відомих вітчизняних та іноземних вчених, спілкуванням з досвідченими спеціалістами природничих кваліфікацій тощо [3].

Таким чином, екологічна освіта у закладах вищої освіти аграрного профілю дозволяє сформувати у майбутніх аграріїв необхідний професійний, кваліфікаційний, компетентнісний та соціальний рівень. Кінцевою метою екологізації вищої освіти повинна стати трансформація суспільної свідомості та економічного устрою шляхом інтеграції екологічного імперативу в різні галузі знань, у побудову нових моделей виробництва й споживання, формування нової системи господарювання. Це може відбуватися за рахунок реалізації низки навчальних, наукових, організаційно-правових та інших заходів, впроваджуваних у закладах вищої освіти.

Література:

1. Яблуновська К. О. Педагогічна підготовка інженерів-педагогів в аграрній галузі / К. О. Яблуновська // Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., м. Глухів, 22-23 травня 2018р. – Глухів : Глухівський НППУ ім. О. Довженка, 2018. – С. 152-154.
2. Екологічна психологія та психопедагогіка у системі підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі / К. М. Горбунова, В. М. Курепін, К. О. Яблуновська // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 – 27 квітня 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 107-111.

3. Удосконалення викладання дисциплін безпеки у вищих навчальних закладах / К. М. Горбунова, В. М. Курепін, К. О. Яблуновська // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25–27 квітня 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 124-128.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ В МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ- ПЕДАГОГІВ

Курепін В. М.,

старший викладач кафедри

методики професійного навчання

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Іваненко В. С.,

студентка інженерно-енергетичного факультету

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Думка про активізацію навчання та креативного мислення за допомогою гри не нова. Є багато досліджень, в яких вказується на позитивну роль гри в формуванні креативного мислення в майбутніх інженерів-педагогів. Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати необхідність оптимізації професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів шляхом пошуку нових підходів до її організації. Підготовка

майбутніх фахівців зумовлює оптимізацію освітнього процесу, потребу використання підходів, що зумовлює стратегію формування компетентної, креативної, здатної до творчого вирішення професійних проблем особистості [1].

Видатні педагоги звертали увагу на проблему взаємозв'язку навчання молоді та їхнього розумового розвитку. У вітчизняній і зарубіжній педагогіці розроблені різні теорії навчання, що порушують проблему креативного мислення здобувачів вищої освіти. Так, Я. Л. Пономарьов і А. З. Рахімов є авторами теорії творчого розвитку; В. В. Давидов, Д. Б. Ельконін зробили великий внесок у теорію активізації навчальної діяльності; М. І. Махмутов і Л. М. Матюшкін розробили теорію проблемного навчання, де креативності відводиться значне місце в загальній системі навчання. Значний внесок у педагогіці належить Л. В. Занкову, який розробив теорію розвивального навчання; для нас стали важливими педагогічні праці Л. С. Виготського, С. Л. Рубінштейна, А. Н. Леонтьєва про значення діяльнісного підходу; Я. А. Коменський розробляв основні питання гри та вперше обґрунтував застосування ігрової діяльності в навчанні; А. Г. Гулига вказує на існування двох типів ігрової поведінки – змагання і наслідування. Незважаючи на те що у вітчизняній і зарубіжній науці є цілий комплекс значущих теорій навчання, залишається багато невирішених проблем в обраній нами галузі дослідження.

Під елементами гри розуміють наявність ігрового мотиву діяльності різні імітації та інсценування, виконання ролей та інші. Не менш важливим є положення про те, що змагання між учасниками гри спонукають їх без тиску ззовні мобілізувати свої сили для досягнення запланованих результатів.

Різновидом навчальних ігор є інтелектуальні ігри. Вони розв'язують проблему розвитку, корекції і удосконалення мислення здобувачів вищої освіти як однієї із складових всього освітнього процесу.

Існує значна кореляція між застосуванням інтелектуальних ігор та формування у здобувачів вищої освіти мотивів-інтересів до навчання. Реалізація активності через мотив-інтерес може носити як репродуктивний, так і продуктивний характер: все залежить від того як, в якій мірі педагогічне стимулювання здобувача вищої освіти перетворюється у продуктивну пізнавальну проблему. Важливою умовою ефективності інтелектуальної гри є оновлення та поглиблення знань, якими уже оволоділи студенти. Ґрунтується ця важлива умова на недовомках, недостачі інформації [1].

Не менш важливою умовою є закладання у грі діалектичної суперечності між евристичною силою теорії та межами її застосування. Позитивним тут є те, що здобувач вищої освіти, стверджуючись в абсолютній істинності своїх знань, під дією аргументованих дослідів додає психологічні бар'єри, консерватизм мислення і переходить до нової системи знань, поглиблюючи інтерес до предмета.

Орієнтація на майбутню професійну діяльність дуже тісно пов'язана з використанням у грі досягнень науки, техніки і виробництва. Викладачу, який розробляє інтелектуальну гру, дуже важливо максимально пов'язати свій предмет з майбутньою професією здобувача вищої освіти. Існує безліч інтелектуальних ігор для формування креативного мислення в майбутніх інженерів-педагогів, але ми розглянемо тільки найбільш застосовані і найбільш відомі. Ігровий тренінг мислення корисний для розуміння і осмислення нового матеріалу, його запам'ятовування та закріплення, встановлення зв'язків між різними явищами, набуття умінь правильно висловлювати думки. Його різновиди

є складання речень, перелік можливих причин, формулювання визначень та інші.

Ігрові тренінги ґрунтуються на розв'язанні проблемних виробничих ситуацій; розвивають здібність швидко встановлювати різноманітні, іноді зовсім несподівані зв'язки між значними предметами, творчо створювати нові цілісні образи з окремих розрізнених елементів; чіткість і стрункість мислення, умінням фіксувати суттєві ознаки, здатності охоплювати однією думкою різновиди проявів одного і того ж предмета, явища.

В нестандартному вирішенні пізнавальних завдань проявляється компетентність особистості, виробляються необхідні майбутньому фахівцю компетенції. У ході виконання різних видів навчальної роботи активізується розумова та пізнавальна діяльність, підвищується якість майбутніх інженерів-педагогів готовності до професійної діяльності [2].

Література:

1. Літвінчук С. Б. Формування професійних компетенцій майбутніх фахівців. (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Професійна педагогічна освіта: теорія, досвід, перспективи), (м. Рівне, 26-27 жовтня 2017 р.) / Рівненський гуманітарний університет, 2017 – С. 59-65).
2. Яблунівська К. О. Педагогічна підготовка інженерів-педагогів в аграрній галузі / К. О. Яблунівська // Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., м. Глухів, 22-23 травня 2018р. – Глухів : Глухівський НППУ ім. О. Довженка, 2018. – С. 152-154.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ – ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Курепін В. М.,

старший викладач кафедри

методики професійного навчання

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Курепін Д. В.,

адміністратор

ТОВ «Роллер Центр»

м. Миколаїв, Україна

В Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті зазначається, що освіта «є засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу, ... дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені». Належне виконання цих завдань можливе за умови модернізації самої освіти, ключовими позиціями якої мають стати такі принципи, як відродження національно-культурних традицій українського народу, демократизація та гуманізація всього навчально-виховного процесу.

Останнім часом для сучасної освіти характерне застосування технологій, які сприяють: індивідуалізації навчання; діяльнісній активізації здобувачів вищої освіти; діалоговій взаємодії між викладачем і здобувачами вищої освіти (педагогіка співробітництва).

Випускники Миколаївського державного аграрного університету працюють в умовах швидкого розвитку науки, техніки, технології. Уже

сьогодні цикл оновлення технології в агропромисловому комплексі коротший, ніж термін навчання. Тому проблеми навчального закладу вищої освіти – це перш за все проблеми створення передумов для підготовки кваліфікованих спеціалістів нового типу, всебічно освічених, творчих, які вміють швидко адаптуватись в нових економічних умовах.

Формування професійних навичок майбутніх механізаторів, технологів, енергетиків, аграріїв, менеджерів забезпечують викладачі різних дисциплін, які працюють над розвитком спеціаліста, що є не лише носієм певної суми знань, а й здатний вирішувати завдання на достатньому науково-технічному рівні і з відповідним ступенем ризику [1].

В своїй діяльності викладачі таких дисциплін як «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі» віддають перевагу модульній, проблемній, імітаційній технологіям навчання, тобто має місце проблемно-модульний підхід до навчання. Проблемне навчання передбачає послідовні і цілеспрямовані пізнавальні завдання, які майбутні фахівці розв'язують під керівництвом викладача і активно засвоюють нові знання. Використання теоретичних та експериментальних завдань саме по собі ще не робить навчання проблемним. Все залежить від того, наскільки викладачеві вдається надати цим завданням проблемного характеру і поєднувати проблемний підхід з іншими методичними підходами.

Основна відмінність проблемного заняття від традиційного полягає в змісті і характері організації викладачем пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, яка передбачає особливу взаємодію навчальних проблем, проблемних завдань і запитань. Викладач може обирати один з багатьох імовірних варіантів проблемного навчання до особливостей власної педагогічної діяльності, індивідуальних можливостей здобувачів вищої освіти, рівня розвитку колективу, групи. Викладачі спеціальних дисциплін застосовують різні методи і прийоми дослідного навчання під

час проведення занять різних видів та на різних його етапах. Так як викладачі працюють за модульною системою навчання, то особливого значення набуває метод усного викладу навчального матеріалу.

З метою кращого сприйняття, усвідомлення та засвоєння навчального матеріалу важливим засобом посилення розумової активності здобувачів вищої освіти є вмiла постановка проблеми, створення проблемної ситуації, в якій загострюється суперечність між наявними у здобувачів вищої освіти знаннями, способами дії та новими завданнями, для розв'язання яких набутого досвіду недостатньо. Шляхи вирішення поставленої проблеми розкриває викладач. Але при цьому ставиться цілий ряд запитань або завдань для здобувачів вищої освіти, що залучає їх до розв'язання проблеми. Шляхом такої лаконічної бесіди викладача з здобувачами вищої освіти з'ясується відповідь на поставлене завдання.

Шукаючи розв'язок ситуації методом аналогії, здобувачі вищої освіти виявляють причини порушень технологічного процесу, які і є факторами, що на нього впливають. Такий метод вивчення нового матеріалу сприяє активізації розумової діяльності здобувачів вищої освіти, спонукає до розвитку творчого мислення.

Аналіз і вирішення конкретних виробничих ситуацій є одним із методів, який застосовує кожен викладач практично на кожному занятті, особливо на етапах узагальнення і систематизації та закріплення знань. Застосування такої технології навчання дає можливість сформуванню у здобувачів вищої освіти вміння використовувати набуті знання для вирішення виробничих, в тому числі нестандартних ситуацій.

Завдання стає пізнавальною проблемою, якщо воно потребує роздумів над проблемою, викликає у здобувачів вищої освіти пізнавальний інтерес, спирається на попередній досвід.

В змісті завдань конкретних різноманітних ситуацій одночасно утворюється проблемність прикладного характеру. Будь-яка ситуація і є

свого роду проблема, яка завжди потребує шляхів її вирішення. В даному випадку проблема носить практичний характер, а шлях її розв'язання – теоретичний. Тобто, здобувач вищої освіти, оперуючи певними теоретичними знаннями, визначає варіанти вирішення проблеми [2].

Вирішення цього завдання є комплексом для реалізації таких завдань заняття, як розвиток логічного мислення, активізація розумової діяльності здобувачів вищої освіти, формування у них потреби в навчанні, оскільки демонструється можливість застосування набутих знань, що, в свою чергу, сприяє розвитку інтересу до обраної професії. Сучасний рівень науки і техніки потребує формування і виховання творчо мислячих кваліфікованих фахівців. Сьогоднішньому здобувачу вищої освіти недостатньо лише поглинання «готової» інформації. Необхідно навчити його самостійно шукати способи розв'язання проблем, пов'язаних з реальними ситуаціями у житті, з майбутньою діяльністю.

Використовуючи інноваційні технології навчання, переконалися, що новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійно здібного кваліфікованого фахівця спроможного вирішувати певні завдання у практичній діяльності.

Література:

1. Літвінчук С. Б. Формування професійних компетенцій майбутніх фахівців. (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Професійна педагогічна освіта: теорія, досвід, перспективи), (м. Рівне, 26-27 жовтня 2017р.) / Рівненський гуманітарний університет, 2017 – С. 59 – 65).
2. Горбунова К. М., Курепін В. М. Комплексна безпека підприємств, як складова системи управління: зб. наук. праць Національного університету

кораблебудування імені адмірала Макарова. І Всеукраїнська наукова конференція. Миколаїв: Торубара В. В., 2018. С. 22-24.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КЛАСІ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ

Проноза Е. О.,

магістрантка кафедри загальної педагогіки,

дошкільної, початкової та спеціальної освіти

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл, Україна

Важливою умовою соціального розвитку сучасного суспільства є повага до людського розмаїття, встановлення принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист та повну інтеграцію у соціумі усіх верств населення, в тому числі й осіб з обмеженими можливостями здоров'я. В основу інтеграції закладено принцип доступності та дотримання прав людини щодо рівного доступу до здобуття якісної освіти. Це передбачає організацію спільного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я та їхніх здорових однолітків у загальноосвітніх навчальних закладах шляхом створення необхідних умов для такого навчання.

Сьогодні дуже активно формується досвід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами та їхнього творчого розвитку в умовах загальноосвітньої початкової школи. Розвиток творчості у звичайних дітей та дітей з особливими потребами є важливим не лише тому, що завдання сучасної освіти полягає у формуванні творчої особистості, а й тому, що людина, яка вміє творчо мислити, в нестандартних ситуаціях завжди знайде вихід, такій людині буде легше

адаптуватися в житті. Лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань як загальноосвітніх, так і позашкільних закладів.

Головним об'єктом кожного вчителя початкової школи є творча особистість учня. Велику увагу вчителі повинні приділяти розвитку творчих здібностей школярів: здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до учнів, використовувати різнорівневі завдання з предметів, привчати дітей до самоконтролю і взаємоконтролю [1, с. 316-320].

Зазначимо, що питання розвитку креативності та творчості молодших школярів є надзвичайно актуальним у наш час. Адже саме зараз наша країна потребує людей, які можуть приймати сміливі та нешаблонні рішення, які вміють мислити творчо. Прикро, але сучасна школа зберігає ще застарілий підхід до отримання знань. Досить часто процес навчання зводиться лише до зазубрювання і наслідування прийомів діяльності, розв'язування однотипних завдань. Шаблонне та монотонне повторення одноманітних дій не сприяє розвитку бажання вчитися. Діти втрачають радість відкриття і поступово позбавляються здатності до творчості [2, с. 12].

Психологія творчого мислення є недостатньо вивченою та дослідженою проблемою, незважаючи на те, що здійснено значну кількість теоретичних та експериментальних досліджень як у загальній психології, так і в спеціальних її галузях, розроблено оригінальні методики експериментальних досліджень творчого мислення. Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що цій проблемі були присвячені дослідження видатних вітчизняних та зарубіжних психологів і

педагогів, зокрема Л. С. Виготського, П. П. Блонського, Н. О. Менчинської, Г. О. Люблінської, М. М. Шардакова, Л. В. Занкова, В. В. Давидова, Г. С. Костюка.

Розвиток творчого мислення неможливий без формування розумових операцій: аналізу – поділ цілого на частини або виділення з цілого його сторін, дій, відносин; синтезу – об'єднання частин, властивостей, дій в одне ціле; порівняння – встановлення спільного або різного між предметами, явищами чи їх ознаками; узагальнення – об'єднання предметів або явищ за якимись істотними ознаками.

У більшості педагогічних підходів проблема розвитку дитячих творчих здібностей усвідомлюється як специфічна продуктивна діяльність. У такому випадку головне педагогічне завдання полягає в пошуку шляхів управління цією діяльністю. З-поміж умов розвитку творчих здібностей молодших школярів особливе місце належить створенню щирої духопіднесеної атмосфери, яку вчитель на уроці створює відповідно до вікових особливостей учнів, відкритої до пошуку та експерименту, тобто належному розвивальному середовищу [3, с. 19]. Це є дуже важливим саме у розвитку творчого мислення молодших школярів у класі з інклюзивним навчанням.

Відзначимо, що розвивальне середовище створюється з метою забезпечення умов для розвитку пізнавальних і творчих здібностей дітей, підтримки і стимулювання їх пізнавальної активності; для готовності дитини використовувати отриманий досвід у самостійній творчій діяльності. Належно організоване середовище передбачає можливість постійного оволодіння дитиною з особливими освітніми проблемами та звичайної дитини новими засобами специфічної діяльності, тобто містить у собі елементи новизни та проблемності; створює максимально позитивні, сприятливі умови та впливає на соціалізацію дитини, на всі аспекти її розвитку в цілому. Однією з найбільш продуктивних таких

умов є використання різних вправ, ігор, завдань, ситуацій успіху, стимулюючих дитячу творчість. Саме ці засоби допоможуть педагогу створити належне розвивальне середовище, дозволять виявити та розвинути творчі здібності дітей. З цією метою використовуються різні види ігор (дидактичні, театралізовані, сюжетно-рольові, ігри-фантазування) та вправ. Ігри – один з найефективніших засобів розвитку дітей молодшого шкільного віку. Вони розвивають всі психічні процеси, а головне – спонукають дитину до самостійної творчої діяльності. Ефективним буде використання гри «Перетворення», метою якої є розвиток уяви, самовираження за допомогою метафоричних засобів; або гри «Яким буває?», мета якої полягає у розвитку уміння виділяти властивості предметів, розвитку творчого мислення та мови.

З-поміж вищезазначених засобів, найбільш ефективними для розвитку творчості дитини є ігри-фантазування. Ці ігри є не дуже складними у виконанні для дітей з вадами розвитку. Гру-фантазування можна розглядати як творчість, тому що у ній розвиваються такі важливі характеристики творчості, як: швидкість думки; здатність до генерування великої кількості ідей; оригінальність; здатність формулювати нові, неочікувані ідеї, що відрізняються від загальноприйнятих; розробленість уміння не просто генерувати ідеї, а й творчо розробляти їх; сміливість; здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності; допитливість; відкритість та інтерес до всього нового; уміння помічати незвичайне у звичайному, дивуватися йому. Такі ігри сприяють розвитку мовленнєвих здібностей (які в роботі використовує асистент вчителя та логопед), пізнавальної активності, самостійності, творчості, самореалізації дітей. Разом з тим, ігри-фантазування включають в себе вирішення багатьох завдань: навчальних, розвивальних, пізнавальних, інтелектуальних, трудових, нестандартних, творчих.

Основна особливість творчого мислення як інтелектуальної системи – це вміння аналізувати будь-які проблеми, встановлювати системні зв'язки, виявляти протиріччя, знаходити для них рішення на рівні ідеальних, прогнозувати можливі варіанти розвитку.

Ефективним для розвитку творчого мислення школярів у процесі навчання також буде застосування таких типів нестандартних завдань: складання і розв'язування задач на матеріалі докiлля та народних знань; розгляд вправ на розвиток уміння висловлювати здогадки, припущення, доводити справедливiсть певних тверджень; збагачення навчального матеріалу завданнями комбiнаторного типу та задачами з логiчним навантаженням; виконання iнтегрованих завдань – комплексiв; використання на уроках завдань для iнтелектуального самовдосконалення, головоломок, задач-казок, задач-вiршiв, iгрових вправ, тематичних загадок тощо.

Учнi добре виконують завдання такого типу, вони їм дуже подобаються; вправи творчого характеру активiзують навчальну дiяльнiсть дiтей, збуджують їх пiзнавальний iнтерес; школярi дуже задоволенi, коли їх вiдповiдь виявляється правильною.

Таким чином, основними шляхами розвитку творчого мислення молодших школярiв в умовах iнклюзивної освiти є: врахування iндивiдуальних особливостей учнiв; створення необхідних, сприятливих умов у процесi навчання; стимулювання емоцiйно-почуттєвої сфери молодших школярiв; сприяння дiєвостi уяви i фантазiї дiтей; дотримання рекомендацiй щодо використання творчих завдань, iгор, вправ на уроках; надання всiх можливих видiв диференцiйованої допомоги учням пiд час виконання завдань.

Лiтература:

1. Бiлик Т. С. Розвиток творчих здiбностей молодших школярiв засобами iгрових технологiй / Т. С.Бiлик // Зб. матер. Мiжнародної науково-60

- практичної інтернет-конференції; за ред. Г. С. Тарасенко; ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». – 2015. – 466 с.
2. Розвиток інтелектуальних здібностей молодших школярів/ Упоряд. Яворська О. Л. – Х.: Основа, 2009. – 176 с.
 3. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Київ: МАУП, 2000. – 256 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стегній Т. А.,

старший викладач кафедри музичного мистецтва та окремих методик

Володимир-Волинський педагогічний коледж ім. А. Ю. Кримського

м. Володимир-Волинський, Україна

Одним із завдань реформування освіти є широке впровадження в навчально-виховну роботу нових педагогічних інформаційних технологій для формування загальноосвітніх і загальнокультурних навичок роботи з інформацією.

Активний пошук способів впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховний процес розпочався з появою персональних комп'ютерів у закладах освіти. Під інформаційною технологією навчання стали розуміти сукупність нових методів, прийомів і способів обробки даних, пошуку, збирання, передачі, збереження і відображення різних видів інформації, її моделювання і структурування, перевірку здобутих даних відповідно до особливостей навчально-виховного процесу (В. Глушков, Е. Любичева, І. Роберт) [1, с. 2-6].

Педагогічна мета використання мультимедіатехнологій визначається реаліями сучасної освітньої практики. Це обумовлює

необхідність і доцільність використання мультимедіатехнологій при вивченні музичного мистецтва в початковій школі (Н. Белявіна, З. Візель, Л. Рубін) [2, с. 28-33].

Технічні засоби навчання на музичних заняттях використовуються в комплексі з традиційним навчанням. Це розширює арсенал наочних засобів, сприяє активізації інтелектуальної діяльності учнів [5].

Використання технічних засобів дозволяє розглядати музичні явища в динаміці їх розвитку, підвищуючи силу впливу на емоційну сферу учнів, даючи змогу організувати індивідуально-диференційоване навчання під час уроку.

Мультимедійні технології дозволяють використовувати всі способи представлення інформації одночасно. Головною особливістю цих технологій є інтерактивність, можливість користувача брати участь у роботі апаратно-інформаційних пристроїв.

На даний момент розроблено багато комп'ютерних програм, які дають можливість створювати мультимедійні проекти:

- Microsoft Office Power Point;
- Microsoft Office Media Player;
- WaveLab;
- Nero Wave.

Програми для роботи з відео файлами:

- Windows Movie;
- Nero Vision;
- Microsoft Windows Media Player.

Програми для роботи із зображенням:

- Microsoft Office Picture;
- Adobe Photoshop.

Програми Finale, Sibelius використовуються як нотний редактор.

Самостійне здобування знань, їх систематизація, можливість орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається через метод проекту [4].

Застосування даного методу в сучасній музичній освіті створює необхідні передумови для творчої самореалізації школярів, сприяє підвищенню навчальної мотивації, посилює практичну значущість отриманих знань і умінь [3, с. 28-30].

Кожен проект потребує творчого підходу та дослідницької діяльності, проте, відповідно до домінуючого компоненту, можна виділити: інформаційні, дослідницькі, рольово-ігрові, творчі, практично-орієнтовані [6, с. 30].

Інструкція інформаційного проекту

за підручником О. Лобової «Музика» 4 клас (зразок)

Тема уроку: «Пісні рідного краю».

Завдання до створення проекту.

1. група:

1. Назва проекту. 2. Визначити походження назви нашого краю. 3. Зробити висновки на основі одержаної інформації. 4. Список використаних джерел (Олександр Цинкаловський. Стара Волинь і Волинське Полісся. Краєзнавчий словник – від найдавніших часів до 1914 року. – Т. 1. Вінніпег: Накладом Товариства «Волинь» 1984., Олександр Цинкаловський. Стара Волинь і Волинське Полісся. Краєзнавчий словник – від найдавніших часів до 1914 року. – Т. 2. – Вінніпег: Накладом Товариства «Волинь» 1986).

2 група:

1. Назва проекту. 2. Висвітлити історію становлення Волинського краю. 3. Зробити висновки. 4. Список використаних джерел (Довідник з історії України. За ред. І. Підкови та Р. Шуста. – К.: Генеза, 1993,

Бондаренко Г. В. Волинь і Волинське Полісся в історичній політичній географії).

3 група:

1. Назва проєкту. 2. Віднайти аудіо- або відеозаписи пісень про рідний край. 3. Зробити висновки. 4. Список використаних джерел (<http://www.pisni.org.ua/songlist/volynski-1.html>).

4 група:

1. Назва проєкту. 2. Віднайти імена відомих історичних осіб, письменників, науковців рідного краю. 3. Зробити висновки. 4. Список використаних джерел (Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях. Луцьк: Вежа, 2000).

5 група:

1. Назва проєкту. 2. Подати інформацію про відомих музикознавців Волині. 3. Висновки. 4. Список використаних джерел (Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях. Луцьк: Вежа, 2000).

Інструкція для створення творчого проєкту

Тема уроку: «Пісні козацької слави».

Завдання: створити презентацію у вигляді газети, з певними рубриками.

1 група:

1. Назва проєкту. 2. Віднайти інформацію про козаків. 3. Висновки. 4. Використані джерела (<http://histua.com/istoriya-ukraini/ukrainski-zemli-v-dobu-kozactva/kozactvo>).

2 група:

1. Назва проєкту. 2. Розповісти про кобзарів, навести приклади їх пісень. 3. Зробити висновки. 4. Список використаних джерел (<http://uk.wikipedia>).

3 група:

1. Назва проекту. 2. Історія козацьких пісень. 3. Висновки.
4. Використані джерела (<http://www.pisni.org.ua/songlist/kozacki-1.html>).

Інструкція для створення рольово-ігрового проекту

Тема уроку: «Народні танці».

Завдання: продемонструвати декілька прикладів народних танців.

1 учень:

1. Назва проекту. 2. Чому танець називається народним? Які є народні танці? 3. Висновки. 4. Використані джерела (<http://uk.wikipedia.org/wiki/%>).

2 учень:

1. Назва проекту. 2. Народні танці в Україні. 3. Висновки.
4. Використані джерела (<http://uk.wikipedia.org/wiki/>).

Інструкція для створення практико-орієнтованого проекту

Тема уроку: «Головна пісня держави».

Завдання: зібрати інформацію по групах та розробити проект стенду «Державні символи України».

1 група:

1. Назва проекту. 2. Україна – наша Батьківщина. 3. Висновки.
4. Використані джерела (http://www.ukraine.pedagog.org.ua/databank/item_843).

2–3 група:

1. Назва проекту. 2. Про державні символи України. 4. Висновки.
5. Використані джерела (<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0>).

4 група:

1. Назва проекту. 2. Про народні символи України. 3. Висновки.
4. Використані джерела (<http://uk.wikipedia.org/wiki/>).

Отже, застосування мультимедійних технологій у проектній діяльності школярів на уроках музичного мистецтва дозволяє учням ефективно здійснювати пошук різноманітної інформації, спілкуватися з

учасниками групи, представляти кінцевий результат у формі статті, плаката, комп'ютерної презентації, підбірки аудіозаписів тощо.

Література:

1. Дмитрієва Л. О. Інноваційні технології на уроках музичного мистецтва /Л. О.Дмитрієва // Мистецтво в школі. – 2013 р. – № 1. – С.2-6.
2. Зятяміна Т. Про досвід використання мультимедійних технологій на уроках музики /Т. Зятяміна // Музика в школі. – 2005. – № 5. – С. 28-33.
3. Коляда О. Ф., Онопрієнко О. В. Проектний день у початковій школі / О. Ф. Коляда, О. В. Онопрієнко // Початкова школа. – 2006. – № 5. – С. 28-30.
4. Новохватко О. І. Проектна діяльність молодших школярів /О. І. Новохватко. – Новохатко Олена Іванівна: Проектна діяльність. – 15.03.2015. – http://olenanovoh.blogspot.com/2015/03/blog-post_15.html
5. Онопрієнко О. В. Управління проектною діяльністю молодших школярів: метод, посіб. для вчителів / О. В. Онопрієнко. – К. : Початкова шк., 2005. – 80 с.
6. Семенець Л. Г. Проектна діяльність на уроках музичного мистецтва з метою формування ключових компетенцій / Л. Г.Семенець // Мистецтво в школі. – 2014 р. – № 12. – С. 30.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сурєва В. В.,

*магістрантка кафедри загальної педагогіки,
дошкільної, початкової та спеціальної освіти*

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Однією з форм виховання дітей в умовах Нової української школи є група продовженого дня, яка допомагає організувати сприятливі умови для їхнього відпочинку, навчання і виховання, поєднання навчально-виховної роботи на уроках і в позаурочний час. Вона забезпечує, враховуючи вікові особливості, розумовий, моральний, естетичний, фізичний, духовний розвиток дітей, створює умови для організації продуктивної праці, відкриває можливості всебічного виявлення і розвитку їх індивідуальних здібностей, запитів та інтересів.

Група продовженого дня – це форма навчального процесу, що включає в себе самостійну підготовку домашніх завдань в навчальному кабінеті під керівництвом педагога, оздоровчу програму, широку, різноманітну роботу з естетичного виховання, організацію активного відпочинку [1, с. 9-11]. Виховний ж простір ГПД – це не лише середовище, в якому опиняються школярі після уроків, а й спеціально організований спосіб життя дітей у даному середовищі: їхня діяльність, відносини, події, які з ними відбуваються.

Група продовженого дня є дуже ефективною формою виховання в системі саме початкової освіти, адже вона допомагає дитині сформувати та реалізувати свій пізнавальний і творчий потенціал, соціально адаптуватися, навчитися плідно використовувати свій вільний час. Відповідно до загальної мети освіти, місією початкової школи за Концепцією Нової української школи є різнобічний розвиток особистості дитини, формування в неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок. Отже, вимоги Нової української школи співпадають з основним завданням школи – підготувати дитину до дорослого життя, тому справжній педагог повинен працювати на майбутнє.

У виховному процесі початкової школи саме на вчителя покладається місія забезпечити необхідні докорінні зміни. Правильно організована робота в групі продовженого дня дає можливість гармонійно об'єднати навчання і виховання; організувати позаурочну діяльність та дозволити дітям відповідно до їх інтересів і бажань; надати їм кваліфіковану допомогу у виконанні домашніх завдань; запобігати дитячій бездоглядності та безпритульності.

Зазначимо, що актуальні напрямки реформування ГПД полягають у: з'ясуванні нової позиції дитини в режимі продовженого дня, позиції суб'єкта розвитку, суб'єкта діяльності та спілкування; принципів перебудови всієї системи продовженого дня відповідно до сучасних вимог суспільства, боротьбі із шаблонами «застиглих» заходів; розвитку системи продовженого дня, в урізноманітненні форм та варіативності режимів з урахуванням умов конкретного регіону, школи, інтересів дітей та їхніх батьків; широкому залученні сім'ї до виховного процесу в школі. Батьки повинні проявляти себе в ролі не тільки «замовника», але й активного учасника співпраці вихователя та дітей [2, с. 29-36].

Перебування дітей у другій половині дня у групі продовженого дня дає можливість маленьким школярам закріпити здобуті знання, розвинути свої творчі, інтелектуальні та організаторські здібності, добре відпочити, набратися нових сил під час денного сну, поспілкуватися з однолітками, зміцнити фізичне та психічне здоров'я. Уся робота групи продовженого дня підпорядкована режиму дня, що забезпечує рухову активність, чергування різних за видами діяльності занять з активним відпочинком.

Отже, ефективність роботи групи продовженого дня залежить не тільки від того, наскільки цілеспрямовано спланована робота, а й наскільки правильно організований у ній режим. Від раціонального, з точки зору педагогічної і гігієнічної побудови, режиму залежить

підвищення успішності, збереження достатньої працездатності і попередження втомлюваності учнів. Неухильне дотримання режиму виховує в учнів такі цінні якості як дисциплінованість, акуратність та організованість.

При плануванні режиму роботи групи продовженого дня необхідно врахувати такі вимоги: відповідність режиму віковим особливостям школярів; педагогічне забезпечення чергування режимних моментів; раціональний розподіл часу на навчання, харчування, відпочинок, позакласні і позашкільні заходи, в тому числі максимальне перебування дітей на свіжому повітрі; чітку організацію роботи дитячого колективу, єдність вимог до дітей і контроль за їх діяльністю.

Продовженням навчальної діяльності учнів на уроках є самопідготовка. Це час, відведений на виконання домашніх завдань. Підготовка домашніх завдань є важливою складовою навчання й визначається у педагогіці як самостійна навчальна діяльність учнів за завданням учителя [3]. Під час самопідготовки органічно поєднуються освітня й виховна мета. У ній міститься значний виховний потенціал: розвиток в учнів навичок самостійної праці, уміння самостійно здобувати нові знання, працювати з підручником, довідковою та іншою літературою. Вихователь під час самопідготовки є організатором і керівником самостійної навчальної діяльності учнів. Разом з тим він зобов'язаний надавати кваліфіковану конкретну індивідуальну допомогу тим школярам, які її потребують. Форми індивідуальної допомоги можуть бути різними, зокрема, це можуть бути пам'ятки, алгоритми, схеми-опори, вказівки, підказки, пояснення тощо.

Рухова активність молодших школярів повинна займати близько половини всієї тривалості продовженого дня. Їй присвячується спортивна година, прогулянки, фізкультхвилинки й паузи під час проведення самопідготовки, ігри на свіжому повітрі.

Мета спортивної години – активний відпочинок дітей. Вона заповнюється іграми, в яких учні можуть проявити ініціативу, самостійність, дисциплінованість. Згідно з орієнтовним режимом дня, «спортивну годину» доцільно проводити після закінчення уроків. Вона проводиться з метою відпочинку дітей після розумової діяльності, загартування і зміцнення організму, фізичного розвитку, закріплення навичок поведінки у колективі.

Особливістю цих занять є те, що вони проводяться у невимушеній атмосфері, здебільшого у формі гри. Тривалість цих занять залежить від багатьох обставин: втоми, попереднього виду діяльності, активності учнів, погодних умов. Оскільки перебування дітей на свіжому повітрі – важливий фактор загартування, зміцнення здоров'я, підвищення працездатності дітей, тому незалежно від пори року ці заняття бажано проводити на свіжому повітрі [4, с. 329-331].

Прогулянка – це одна із форм організації активного відпочинку, яка слугує відновленню працездатності учнів. Під час прогулянки діти знайомляться з оточуючим світом, спілкуються з товаришами. Прогулянки дозволяють вихователю груп продовженого дня вирішувати цілий комплекс оздоровчо-гігієнічних і пізнавальних завдань. Під час прогулянок широко використовуються різноманітні ігри на місцевості та інші види фізичних вправ. Найпоширенішою формою організації прогулянок є екскурсії. Тематика екскурсій може бути найрізноманітнішою. Здебільшого вона залежить від місцевих особливостей, сезонного характеру, бажань учнів.

Важливим елементом режиму групи продовженого дня є проведення занять за інтересами. Організація таких занять передбачає роботу учнів (за вибором) у найрізноманітніших гуртках, що працюють у школі чи позашкільних навчальних закладах, роботу в бібліотеці чи ігрову діяльність.

Особливу увагу при плануванні виховної роботи у ГПД слід приділити формуванню у школярів стійких навичок здорового способу життя, профілактиці шкідливих звичок, патріотичному та громадянському вихованню, розвитку творчих здібностей дітей, духовності, зміцненню моральних засад. Тематику виховних занять слід планувати в найрізноманітніших формах, що передбачають активну участь самих учнів. Оскільки у молодшому віці у дітей домінує образне мислення, то найбільш доцільними є такі форми діяльності: гра-мандрівка («Подорож містами України»), екскурсії («Духовні місця краю»), ігрові вправи, бесіди, усні журнали («Ми – українці», «Стежинами рідного краю»).

Таким чином, правильно організована робота в групі продовженого дня сприяє гарному самопочуттю дитини, бажанню її відвідувати. А це безпосередньо залежить від змісту й форм життєдіяльності в позаурочний час, характеру спілкування й відносин, які складаються в процесі роботи ГПД. Тому, головним завданням педагога у процесі організації роботи групи продовженого дня в умовах Нової української школи є створення атмосфери взаєморозуміння, взаємовиручки, поваги і любові, що є основою комфорту, затишку, спокою, самореалізації особистості кожної дитини.

Література:

1. Іванішена С. Форми та методи інтерактивного навчання / С. Іванішена. – 2006. – № 3. – С. 9-11.
2. Вишневська О. Самопідготовка: нестандартні підходи в умовах ГПД / О. Вишневська // Початкова освіта. Шкільний світ: Перша українська газета для першого вчителя. – 2014. – № 9. – С. 29-36.
3. Інтерактивні технології навчання в початковій школі: посібник для студ. вищих пед. навч. закл. та вчителів загальноосвіт. шк. / О. А. Біда та

ін.; Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: Софія, 2007. – 209 с.

4. Клепко Н. В. Інтерактивні технології навчання / Н. В. Клепко, О. В. Комар // Сучасний навчально-виховний процес: теорія і практика: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції викладачів, молодих науковців та студентів, 30-31 березня 2010 р. / М-во освіти і науки України, Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського: Видавець М. П. Черкасов, 2010. – С. 329-331.

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

***Яблуновська К. О.,**
асистент кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету
м. Миколаїв, Україна*

В умовах глобалізації екологічна політика є орієнтованою на коеволюційну взаємодію людини та природи з метою подальшого стійкого розвитку цивілізації. В даний час значна частина філософських, культурологічних, психологічних, соціологічних, педагогічних узагальнень фокусується на екологічній складовій, оскільки глобальною проблемою сучасного світу являється вихід людства з потенційної загальнопланетарної екологічної кризи.

Однак, пріоритетним напрямком екологічної освіти на сучасному етапі є екологічна компетентність. Головною функцією гуманізації є розвиток особистості, її загальнокультурне, соціально-моральне й

професійне становлення. В умовах сьогодення жодна з перерахованих якостей не буде повною без екологічної культури, а в разі професійного становлення – професійної екологічної компетентності. Оскільки освіта виступає в якості вирішальної умови формування ключових компетентностей особистості, то підхід до її формування повинен відбуватися з позиції здоров'єцентристської парадигми.

В контексті екогуманістичної етики, спрямованої на усвідомлення змісту і значення унікальності та універсальності життя на Землі, цілісності і взаємозв'язку складових частин світу, екологічна компетентність особистості виступає як умова і критерій гармонізації відносин та взаємодії суспільства, природи і особистості.

Поняття екологічної компетентності тісно пов'язано з екологічною культурою, як її основою. Г. Глухова називає екологічну культуру комплексною категорією, що інтегрує сукупність якостей особистості, які «знаходяться у відповідному співвідношенні й трансформуються через аксіологічні переконання в активну майбутню природовідтворювальну діяльність» [2].

Екологічна компетентність набувається поетапно і розвивається із поступовим отриманням здобувачем вищої освіти відповідних знань, уявлень і навичок. Одним з основних завдань навчально-виховного процесу є визначення умови формування цих складових та їх ефективний вплив на формування компетентності студента.

Сучасний період соціально-економічного розвитку в Україні визначає необхідність значного підвищення якості підготовки фахівців. З одного боку, це пов'язано з науково-технічним прогресом, наслідки якого проявляються практично у всіх сферах професійної та соціальної діяльності людей з іншого боку, з комплексними дослідженнями, що забезпечують створення, застосування і розподіл знань в соціально-економічному просторі, де інновації стають системним явищем. Велике

значення має і те, що науково-технічний прогрес висуває не тільки нові вимоги до самої людини, а й до системи вищої професійної освіти. Сформована суперечність між зростаючим обсягом інформації та кризою дидактичних методів підготовки фахівців вимагає переходу до принципово нових технологій професійного навчання. Дедалі очевиднішою стає необхідність зміни пріоритетів професійної підготовки фахівців в напрямку розвитку евристичного і творчого мислення, становлення індивіда як суб'єкта саморозвитку, оволодіння їм інструментами управління власною освітньою діяльністю. Збільшення прикладного компонента підготовки, зміщення акценту на самостійну роботу, що відповідає державними освітніми стандартами, дозволяє формувати систему узагальнених знань, умінь і навичок, які можуть бути перенесені з однієї сфери діяльності в іншу і виступити в якості інтегральної основи професійного розвитку, де на перший план висуваються здібності та професійні навички фахівців, які вміють адекватно реагувати на зміни, що відбуваються, самостійно приймати рішення і реалізовувати їх на практиці в процесі оволодіння новими технологіями та професіями. У зв'язку з цим переорієнтація системи вищої професійної освіти на впровадження різноманітних методів навчання стає найважливішим інструментом в забезпеченні конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

У традиційній організації здобуття компетенцій в якості способу передачі інформації використовується одностороння форма комунікації. Суть її полягає в трансляції викладачем інформації та в її подальшому відтворенні студентами. Здобувач вищої освіти знаходиться в ситуації, коли він тільки читає, чує, говорить про певні області знання, займаючи лише позицію сприймаючого. Іноді однобічність може порушуватися (наприклад, коли студент щось уточнює або ставить питання), і тоді виникає двостороння комунікація. Одностороння форма комунікації

присутня не тільки на лекційних заняттях, але і на практичних. Відмінність тільки в тому, що не викладач, а студент транслює деяку інформацію. Це можуть бути відповіді на поставлені викладачем до початку практикуму питання, реферати, відтворення лекційного матеріалу. Така форма комунікації не відповідає принципам компетентнісного підходу.

Принципово іншою є форма багатосторонньої комунікації освітньому процесі. Сутність даної моделі комунікації передбачає не просто допускання висловлювань студентів, що саме по собі є важливим, а привнесення в освітній процес їх знань.

Перехід на компетентнісний підхід при організації процесу навчання передбачає широке використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять (комп'ютерних симуляцій, ділових і рольових ігор, розбору конкретних ситуацій, психологічних та інших тренінгів) в поєднанні з позааудиторною роботою. Питома вага занять, що проводяться в інтерактивних формах для формування екологічної компетентності в навчальному процесі, повинен становити не менше 20 відсотків аудиторних занять.

У роботу повинні бути залучені всі без виключення студенти. Для досягнення цього корисно використовувати масові технології. Важливо приділяти увагу психологічній готовності здобувачів вищої освіти до включення в ті чи інші форми діяльності. Для виключення можливого психологічного дискомфорту студентів необхідно застосовувати розминки, заохочення до активної участі в роботі, надання можливості самореалізації. Недопустимо перенасичувати інтерактив учасниками.

Інтерактивні форми навчання забезпечують високу мотивацію, міцність знань, творчість і фантазію, комунікабельність, активну життєву позицію, командний дух, цінність індивідуальності, свободу самовираження, акцент на діяльність, взаємоповагу і демократичність [1].

Реалізація мети екологічної освіти з використанням інтерактивних методів навчання охоплює три технологічних етапи.

На першому викладач, спираючись на наявні у студентів знання, озвучує приблизну екологічну проблему і вводить в неї студентів. Цим досягається початкова пізнавальна активність студентів і первинна актуалізація їх внутрішніх цілей.

На другому етапі робиться акцент на підтримці необхідного рівня активності учнів. Їм надається можливість самостійної діяльності. Об'єднані у творчі групи по кілька осіб, студенти вдруге, але самостійно, в процесі спілкування актуалізують свою внутрішню мету, осмислюють поставлену задачу, визначають предмет пошуку, виробляють свої позиції, приходять до розв'язання екологічної проблеми.

На третьому етапі проводиться підсумкове обговорення, в процесі якого кожна група активно відстоює свій шлях розв'язання екологічної проблеми, свою позицію, виникає дискусія.

Виявивши, що процес пізнання пригальмовується через нестачу в учасників знань, викладач надає необхідну інформацію у формі лекції, бесіди [3].

Систематичне використання в навчальному процесі інтерактивних методів навчання з використанням екологічних ситуаційних задач, практичних занять з моніторингу забруднення атмосфери, водойм, ґрунту та інших підвищує ефективність освіти в цілому та полегшення досягнення потрібного рівня екологічної компетентності. Особливе значення інтерактивні методи навчання мають для екологічної освіти, де вони стали невіддільною частиною, необхідною для формування активної життєвої позиції студентів.

Висновок. У результаті дослідження було виявлено, що впровадження інтерактивних методів навчання суттєво підвищує рівень

засвоєння студентами знань з області екології, відповідно значно підвищуючи швидкість і повноту набуття екологічної компетенції.

Сформульовані та запропоновані основні правила щодо впровадження інтерактивних технологій навчання в структуру занять вищих навчальних закладів.

Література:

1. Дуличанская Н. Н. Интерактивные методы обучения как средство формирования ключевых компетенций. *Наука и образование: электронное научно-техническое издание*, 2011.
2. Глухова Г. Г. Аксиологічні засади формування екологічної культури студентів вищих технічних навчальних : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2008. 20 с.
3. Даниленкова В. А. Формирование экологической компетенции у студентов технического вуза : автореф. дисс. ... канд. пед. наук. *Электронная библиотека диссертаций: dissercat.com*. Москва, 2005.

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ОПЕРАЦІЙНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Зуєв В. М.,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософії

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Впровадження технологій соціальної роботи є операціоналізованим процесом, який здійснюються на підставі належного використання дієвого інструментарію. Під операціоналізацією треба мати на увазі не запропонований операціоналізмом операційний розгляд понять, а необхідні для забезпечення впровадження технологій соціальної роботи дії і заходи, які виконуються за наявним планом та спрямовані на досягнення певної мети або вирішення якогось конкретного завдання.

Розглядаючи операційний склад предметної дії, потрібно розрізняти її орієнтаційну основу і прийоми безпосереднього виконання. Під орієнтаційною основою дії мається на увазі сукупність відображених суб'єктом об'єктивних умов, на які він реально орієнтується під час виконання дії. Схематично орієнтаційна основа здійснення дії охоплює такі визначальні аспекти:

– вираження бажаних атестацій очікуваного результату як мети дії;

- розгляд предмета дії, акцентування уваги на його вихідних атестаціях і оцінка можливості отримання потрібного результату та виокремлення проміжних характеристик;
- дослідження засобів і технологічних особливостей впливу на предмет дії з метою одержання необхідного результату;
- вивчення складу, послідовності, способів виконання дії;
- контроль і корекція окремої дії під час її виконання;
- оцінка остаточного результату під оглядом сформованої мети дії.

Життя особистості складається із подолання стандартних та нестандартних проблемних ситуацій. Щоб забезпечити успішне й продуктивне їх вирішення, людина подібні ситуації структурує, переводить у безпечну площину, санкціонуючи для цього певний алгоритм дій. І коли в індивіда виникає питання, як знайти вихід із якогось складного становища у нестабільному світі або як розв'язати котрусь із реальних проблем, саме алгоритмізація, операціоналізація та інструменталізація стають йому в нагоді. Бо завдяки цим процесам людина технологізує власне ставлення до світу і вирішує розмаїті життєві проблеми. Отож, згідно з концепцією засновника інструменталізму Дж. Дьюї, щоб вирішити, наприклад, будь-яку пізнавальну проблему, вчені мають забезпечити людину ефективними пізнавальними технологіями [1]. Переносячи ідею американського філософа на царину соціальної роботи, можна зазначити, що для вирішення наявних у суспільстві проблем соціального працівника треба забезпечити продуктивними технологіями.

Водночас лише наявності технологій замало. Для їх упровадження необхідно виконати конкретні дії і здійснити реальні заходи. Наслідком кожного окремого акту впровадження технологій соціальної роботи має стати розробка рішення, правильність якого залежить від належної постановки мети, яка своєю чергою зумовлює вибір засобів-інструментів для її досягнення. Крім того, необхідно не

лише сформувати план дій, але й оцінити можливі наслідки застосування цих дій, тобто передбачити нові проблеми, які з'являться після втручання соціального працівника в ситуацію клієнта, що постійно змінюється.

З огляду на це треба не просто перелічити, атестувати й систематизувати інструменти впровадження технологій соціальної роботи в ситуації якоїсь довільної соціальної служби: соціальні показники, соціальні послуги, соціальні інновації, процедури прийняття рішення, етичні правила соціальної роботи та багато інших. Варто узалежнити весь цей інструментарій з рівнями й етапами впровадження технологій соціальної роботи. Тоді подібне впровадження постає конструктивно-операційно-інструментальним, або власне технологічним процесом соціальної роботи.

Впровадження технологій в технологічному процесі соціальної роботи передбачає одноцілість його етапів і операцій. Абрис окремого циклу як ланки у вервечці подібного технологічного процесу можна описати окремими етапами його операціоналізації та інструменталізації. Зокрема, на підготовчому етапі виконуються операції відбору, оцінки, обґрунтування та систематизації технологій соціальної роботи й інструментів їхнього впровадження. На етапі цілепокладання відбуваються операції щодо попереднього формулювання мети та основних завдань упровадження технологій соціальної роботи. Водночас аналітичний етап передбачає реалізацію операцій стосовно пошуку додаткової інформації про впровадження технологій соціальної роботи та його інструментарій. Це відбувається на підставі відбору і опису, абстрагування і узагальнення, аналізу і синтезу, систематизації і моделювання тощо. На процедурно-організаційному етапі втілюються операції щодо послідовної реалізації намічених планом або програмою заходів упровадження технологій соціальної роботи конкретними виконавцями у визначений час і терміни, а також порівняння одержаних

результатів з еталонами продуктивності й оперативності роботи з клієнтами. Саме на цьому етапі й відбувається перехід конструктивно-технологічного процесу впровадження технологій соціальної роботи в його операційно-інструментальний процес. Під час такого переходу мають злитися в одноцілість, поєднатися, «зцементуватися» мета, завдання і засоби впровадження технологій соціальної роботи. Нарешті, на контрольно-діагностичному етапі здійснюються операції стосовно дослідження підсумків діяльності соціальних працівників під час упровадження технологій соціальної роботи.

Окреслений вище технологічний процес є лише ідеалізованим об'єктом як поетапною конструктивною схемою впровадження технологій соціальної роботи. Однак його абрис передає основну конструктивну ідею, а отже, передбачає подальше увиразнення структурних особливостей технологічного процесу під оглядом притаманних йому елементів і ланок зв'язку, які виконують основні або допоміжні функції. Отже, як ідеалізований об'єкт соціальної роботи її технологічний процес – це створена в ній методом ідеалізації для вивчення реально існуючих об'єктів особлива теоретична модель. Тобто, це модель того реального технологічного процесу, яка не може передбачити всього того, що неодмінно відбуватиметься під час упровадження технологій соціальної роботи. Зокрема, в цій моделі не передбачено етап зняття обмежень на дію чинників зовнішнього соціального середовища та гармонізації взаємодії упроваджуваних технологій із цим середовищем.

Крім того, на кожному з виокремлених етапів під час здійснення певних операцій виникають різні проблеми з упровадження технологій соціальної роботи. Наприклад, такими проблемами можуть виявитися недостатня кількість соціальних працівників для вирішення необхідних технологічних завдань; деградація мети і, як наслідок, затухання та

«вмирання» технологічного процесу її реалізації; конфлікти з клієнтами або із зовнішнім соціальним середовищем, які можуть призвести до відчуження або протидії впровадженню технологій соціальної роботи тощо. З огляду на це процес упровадження має поєднуватися з постійним моніторингом, який повинен забезпечувати оцінку, контроль, прогноз і корегування відбору та застосування технологій соціальної роботи.

Зазвичай, ефективність упровадження технологій соціальної роботи розглядається крізь призму співзалежності отриманих результатів щодо поставлених цілей. З огляду на це «шляхи вдосконалення технологічного процесу в соціальній роботі, по-перше, лежать в площині розробки нових методик виконання операцій на всіх етапах технологічного процесу; по-друге, стосуються вдосконалення способів використання всіх компонентів інструментарію соціальної роботи; по-третє, торкаються забезпечення правильного поєднання загальних методів соціальної роботи зі специфікою конкретних умов життєдіяльності клієнтури соціальних служб; по-четверте, полягають в умінні постійно враховувати соціально-психологічні фактори під час вибору методів впливу на об'єкти соціального впливу та вмінні органічно використовувати досягнення соціальних наук для вироблення нових технологій» [2].

Отже, поняття технологічної ефективності впровадження технологій соціальної роботи можна атестувати таким чином: це максимально можливе в конкретних умовах досягнення цілей щодо задоволення соціальних потреб клієнта на підставі оптимальних витрат. Проте ефективність упровадження технологій соціальної роботи залежить від багатьох чинників. І насамперед – від виробленої професійної позиції фахівців стосовно клієнтів. Осердям такої позиції під час упровадження технологій соціальної роботи завжди має бути конкретна людина, її проблеми й здатності, можливості й готовність до самозабезпечення і

самозбереження, прояву ініціативи та відповідальності за власне майбутнє.

Література:

1. Дьюи Дж. Реконструкція в філософії. Проблеми человека: монографія. Москва: Республіка, 2003. С. 11.
2. Технология социальной работы: учеб. пособие / под ред. И. Г. Зайнышева. Москва: ВЛАДОС, 2002. С. 16-17.

МЕДИЧНІ НАУКИ

БІОХІМІЧНІ ТА ІМУНОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ КРОВІ ТА ЛІКВОРУ У ХВОРИХ НА ГОСТРУ ТА ХРОНІЧНУ ФОРМУ МЕНІНГІТУ

Прийменко Є. А.

*магістрантка кафедри фізіології, імунології
і біохімії з курсом цивільного захисту та медицини
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Литвиненко Р. О.,

*кандидат біологічних наук,
старший викладач кафедри фізіології, імунології
і біохімії з курсом цивільного захисту та медицини
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Федотов Є. Р.,

*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри біологічної хімії
Запорізький державний медичний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Гнійні бактеріальні менінгіти є одними з найбільш поширених у людській популяції важких нейроінфекційних патологій [1-4]. Вони характеризуються важким перебігом, можливістю розвитку небезпечних для життя ускладнень, високою частотою стійких резидуальних наслідків

і летальністю, що визначає актуальність проблеми їх попередження, своєчасної діагностики та обґрунтованої комплексної терапії [1; 2; 4]. Симптоми гострого та хронічного бактеріального менінгіту схожі, але при хронічному менінгіті хвороба розвивається повільніше (як правило, протягом декількох тижнів). Хронічний менінгіт зазвичай вражає людей, імунна система яких пригнічена через СНІД, онкологічні захворювання, інші важкі хвороби, а також в результаті тривалого лікування злоякісних пухлин або використання преднізолону. Для зменшення летальності від гнійних менінгітів необхідно, щоб практикуючі лікарі та лікарі швидкої допомоги володіли принципами їх диференційної діагностики та лікування [5]. Тому мета роботи полягала у порівнянні основних біохімічних та імунологічних показників крові та ліквору у хворих на гостру та хронічну форму менінгіту.

Результати дослідження показали, що більшість біохімічних показників крові у хворих на гострий менінгіт знаходяться в межах норми. Але рівень С-реактивного білка перевищував верхню межу норми більш, ніж в 9 разів ($56,2 \pm 2,17$ мг/л), що може свідчити про бактеріальну інфекцію. Більшість біохімічних показників крові при хронічному менінгіті знаходилися в межах норми. Звертає на себе увагу недостовірне гіперпротеїнемія ($87,3 \pm 2,17$ г/л), але цей показник був достовірно вище, ніж у групі хворих із гострим менінгітом ($70,35 \pm 1,06$ г/л). Це, імовірно, пов'язано з підвищеним синтезом імуноглобулінів у відповідь на хронічну інфекцію. Крім того, у хворих із хронічним менінгітом спостерігається достовірно збільшений рівень С-реактивного білка ($37,29 \pm 3,12$ мг/л), який перевищував верхню межу норми більш, ніж у 6 разів, що свідчить про бактеріальну природу захворювання. Але цей показник був значно нижче, ніж у групі хворих на гострий менінгіт.

У хворих на гострий менінгіт ліквор мутний, безбарвний, реакція Панді – позитивна. В складі ліквору спостерігається достовірно

підвищений вміст білка ($1,04 \pm 0,020$ г/л), цитоз ($1268,0 \pm 113,00$ клітин в 1 мкл при нормі 1-2 клітини в 1 мкл) за рахунок нейтрофілозу ($49,0 \pm 2,17$ %) та лімфоцитозу ($51,0 \pm 3,05$ %), незначне зниження хлоридів ($117,4 \pm 8,91$ ммоль/л при нормі 118-132 ммоль/л). Всі показники ліквору підтверджують бактеріальний генез захворювання. У хворих на хронічний менінгіт ліквор жовтого відтінку, що, імовірно, обумовлено продуктами дегенерації гемоглобіну. Виявлена велика кількість клітин та підвищений вміст білку. Обидва показники достовірно перевищували не тільки показники норми, але й аналогічні показники в групі хворих на гострий менінгіт. Крім того, виявлено збільшений відсоток нейтрофілів у лікворі у порівнянні з групою гострого менінгіту ($86,3 \pm 2,10$ % та $49,0 \pm 2,17$ % при хронічному та гострому менінгіті відповідно). Крім того, спостерігається тенденція до зменшення рівня хлоридів у лікворі порівняно з нормою та хворими на гострий менінгіт.

Кількість тромбоцитів та еритроцитів, а також вміст гемоглобіну в крові хворих на гострий менінгіт відповідали показникам норми. Але у хворих на гострий менінгіт спостерігався виражений лейкоцитоз ($12,3 \pm 0,28 \times 10^9$ /л при нормі $4,0-9,0 \times 10^9$ /л), за рахунок нейтрофілозу ($83,2 \pm 0,86$ % при нормальних показниках $47,0-72,0$ %) на фоні зменшеної відносної кількості лімфоцитів ($9,1 \pm 0,88$ %). Крім того, спостерігалось підвищення більше, ніж у 2 рази рівня ШОЕ ($33,1 \pm 2,85$ мм/год, при верхній межі норми 5 мм/год). Лейкоцитоз за рахунок нейтрофілозу на тлі двократного підвищення рівня ШОЕ в крові у хворих на гострий менінгіт підтверджує наявність гострого бактеріального запалення. Як і в групі хворих на гострий менінгіт, при хронічній течії хвороби спостерігався явно виражений лейкоцитоз ($11,6 \pm 0,31 \times 10^9$ /л при нормі $4,0-9,0 \times 10^9$ /л), також за рахунок нейтрофілозу. Але на відміну від гострого менінгіту, при хронічній формі спостерігався виражений зсув лейкоцитарної формули вліво, про що свідчить збільшення відносної

кількості незрілих паличкоядерних нейтрофілів ($19,4 \pm 0,54$ % при нормальних показниках $1,0-6,0$ %). Цей показник також був достовірно вище ніж у групі хворих на гострий менінгіт. Відносна кількість еозинофілів у групі хворих на хронічний менінгіт була достовірно нижче нижньої межі норми ($0,11 \pm 0,07$ % при нормі $0,5-5,0$ %). Відносна кількість лімфоцитів та моноцитів при хронічному менінгіті наближалася до нижньої межі норми, але відносна кількість лімфоцитів була достовірно вище аналогічного показника при гострому менінгіті. Крім того, як і при гострому менінгіті, спостерігалася значне підвищення рівня ШОЕ ($24,5 \pm 3,47$ мм/год при верхній межі норми 15 мм/год).

Таким чином, клінічні показники крові у хворих на хронічний менінгіт свідчать про значне напруження імунної системи. Високий рівень ШОЕ при зсуві лейкоцитарної формули крові вліво, а також жовтий колір ліквору та більш високий рівень білку і клітин (нейтрофіліоз) у ньому на тлі зменшення хлоридів дають змогу стверджувати про більш важкий перебіг хвороби у групі хворих на хронічний менінгіт у порівнянні з гострою формою хвороби.

Література:

1. Лобзин Ю. В. Ранний прогноз при бактериальных гнойных менингитах / Ю. В. Лобзин, В. В. Пилипенко, М. В. Резванцев // Журнал инфектологии. – 2011. – № 3 (1). – С. 53-58.
2. Осложнения бактериальных менингитов / В. А. Мартынов, Л. Г. Жданович, Е. А. Карасева [и др.] // Инфекционные болезни: новости, мнения, обучение. – 2018. – Т. 7, № 1. – С. 54-59.
3. Клинические особенности и диагностика вторичных бактериальных менингитов / Л. С. Бондарев, И. А. Зайцев, А. А. Заплотная, Н. В. Кузнецова // Вестник неотложной и восстановительной медицины. – 2005. – № 6 (1). – С. 114-116.

4. Спирихина Л. В. Бактериальные менингиты неменгококковой этиологии в Российской Федерации / Л. В. Спирихина, И. М. Королева, И. М. Закроева // Эпидемиология и инфекционные болезни. Актуальные вопросы. – 2013. – № 2. – С. 27-31.
5. Современные принципы диагностики и лечения больных бактериальными гнойными менингитами / Ю. Я. Венгеров, В. Б. Ченцов, М. В. Нагибина [и др.] // Consilium Medicum. – 2010. – № 12 (4). – С. 54-67.

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ

Бондаренко В. М.,

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бізнес-адміністрування
маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Оружак В. М.,

*магістрант кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Профончик Р. Ю.,

*магістрант кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Сучасним ринком рухають дві рушійні сили – це інновації та маркетинг. З цим важко не погодитися. На ринку щодня з'являється низка інноваційних продуктів та послуг, які задовольняють нові потреби споживачів. Інновації на підприємствах є основою їх розвитку та виходу

на ринок, оскільки в лідируючих країнах такий зв'язок між цими двома процесами є аксіомою.

Аналіз діяльності вітчизняних підприємств показує, що основними чинниками, що перешкоджають або обмежують інноваційну активність є наступні: низький рівень науково-технічного та технологічного потенціалу; відсутність власних коштів і фінансової підтримки держави; відсутність кваліфікованих кадрів і висока вартість нововведень. Впровадженню інновацій перешкоджають низький рівень взаємодії та кооперації при розробленні технологічних інновацій. До заходів, які спрямовані на вирішення цих проблем можна віднести такі: створення єдиної функціонуючої національної інноваційної системи, яка формується на різних рівнях; формування загальнодержавної системи пошуку, збору, накопичення, обробки, зберігання, поширення та надання інформації у сфері інноваційного розвитку; забезпечення використання існуючого науково-технічного доробку з його інноваційним впровадженням [1].

Із вищеперерахованих аргументів стає зрозуміло, що ефективність управління інформаційними ресурсами фірми є майже визначальним фактором її інноваційної активності. Варто відзначити, що інноваційна активність фірми залежить, в першу чергу, від інтелектуального потенціалу працівників та рівня інформаційного забезпечення бізнес-процесів.

Інформаційне забезпечення підприємства – створення інформаційних умов функціонування системи управління, забезпечення її інформацією, засобами пошуку, накопичення, зберігання, обробки, передачі інформації, організації банків даних [2], [3, с. 157].

Інформація – це єдиний вид ресурсу, який під час використання примножується. Через активізацію інноваційного процесу, який потребує значних обсягів інформації та знань у продукції підприємств, зростає

частка інформаційної складової, що вимагає високого рівня інформаційного забезпечення [2].

Оскільки в Україні інноваційна активність підприємств є низькою, існує необхідність у орієнтації на досвід провідних країн світу у економіко-інформаційно-інноваційних процесах.

Сучасне середовище функціонування фірми є «високотурбулентним» та потребує якісної діагностики інформаційного супроводу всіх бізнес-процесів, що впливають на результати діяльності підприємства. Важлива роль у цих процесах відводиться інформаційним технологіям та програмним продуктам, які дозволяють прогнозувати сценарії розвитку фірми в певних умовах. Крім того, використання різних програмних продуктів прискорює інформаційний та комунікаційний обмін між суб'єктами та забезпечує економію часу на прийняття управлінських рішень.

В контексті інновацій якісне та максимально релевантне інформаційне забезпечення фірми дозволяє виробляти якісно нові продукти та послуги, які максимально задовольняють потребу споживача та супроводжуються меншою кількістю ризиків, що провокують провал інновації на ринку.

На думку Іванова О. М. [2], для підвищення рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності фірми потрібно:

- чітко визначити характер інформаційних потоків, необхідних для формування інноваційного потенціалу підприємства;
- з'ясувати джерела надходження зовнішньої інформації;
- розробити організаційний механізм взаємодії зовнішніх та внутрішніх інформаційних потоків;
- організувати розподіл зовнішнього вхідного інформаційного потоку відповідно до основних етапів формування інноваційного потенціалу підприємства.

До цих факторів, на нашу думку, слід додати:

- спрямовувати інформаційні потоки задля інтелектуального використання потенціалу працівників;
- максимально автоматизувати технічну частину інформаційного забезпечення фірми у відповідності до сучасних викликів глобалізованого суспільства;
- здійснювати верифікацію інформаційних потоків.

Основне завдання інформації – це зменшувати ризики при прийнятті управлінських рішень за рахунок її повноти, достовірності, релевантності та своєчасності. Функція інновацій – порушувати рівновагу, звичний формат за допомогою адаптації якісно нових ідей та рішень. Тому, такі діалектично суперечливі цілі можливо взаємоузгодити за рахунок тісного зворотного зв'язку та корекції типу інновацій за рахунок врахування нової інформації.

Стан та функціонування реальних інноваційних систем, навіть в умовах раціонального використання зворотного зв'язку, не завжди піддається ефективному управлінню. Щоб уникнути великих втрат, обумовлених неправильними управлінськими рішеннями, необхідно максимально врахувати всі можливі їх варіанти на період одержання зворотного зв'язку для того, щоб мобільно їх скоректувати чи змінити взагалі [4].

Отже, в сучасному глобалізованому світі інформація є основою економіки, а інновації – її рушійною силою. Усі високорозвинені країни пов'язують своє майбутнє з інформаційно-інноваційними процесами, а інтелектуальна складова кадрового потенціалу стає підґрунтям для формування конкурентних переваг фірми.

Література:

1. Владимир О. М. Недоліз О. Інформація як важливий чинник інновацій та інноваційного розвитку у досягненні цілей стійкого розвитку національних підприємств. Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21869/2/X_VSNTK_2017v2_Vladimir_O_M-Information_as_an_important_131-132.pdf
2. Иванова О. М. Інформаційне забезпечення інновацій як потенціалу економічного зростання. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvpushk_2011_3_42.pdf.
3. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 480 с.
4. Рудь Н. Т. Інноваційні процеси – основа інформаційної економіки. Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/44_3.pdf

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Скиба В. В.,

магістрант кафедри менеджменту

та інформаційних технологій

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Черкаси, Україна

Система матеріального стимулювання праці за останні десятиліття зазнала суттєвих змін, проте ефективність її функціонування в

даний час за багатьма показниками не відповідає вимогам ринкової економіки і не задовольняє потреби самих працівників. Основна проблема проявляється в тому, що рівень доходів в аспекті матеріального стимулювання окремих працівників недостатньо залежать, а у багатьох випадках зовсім не залежать від кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності підприємств і ефективності їх роботи.

Тому на сьогоднішній день особливої актуальності набуває конструювання методичного підходу до аналізу та оцінки системи мотивації персоналу підприємства, як однієї із складних і трудомістких питань в діяльності будь-якої організації.

Складність оцінки обумовлена тим, що «ефективність» для організації та для працівників сприймається по-різному, так як цілі їх різноспрямовані. Організації прагнуть максимізувати прибуток за рахунок скорочення витрат, серед яких найбільш вагомими є витрати на персонал [2, с. 267].

Методики оцінки ефективності системи стимулювання працівників, доцільно розробляти саме під специфіку галузі і конкретної організації, так як вони, базуючись на сукупності універсальних показників ефективності, можуть включати специфічні показники, що відображають ефективність конкретного виду економічної діяльності та організації.

Важливо відзначити, що в даний час не існує єдиного загальноприйнятого підходу до аналізу ефективності стимулювання персоналу на підприємствах. Сучасна практика оцінювання системи мотивації персоналу може проводитись різними методами, найпоширеніші серед яких метод анкетування, класифікації, описовий метод, рейтинговий, метод порівняння парами, метод визначеного розподілу, метод оцінки за вирішальною ситуацією, метод шкали спостереження за поведінкою, метод інтерв'ю, метод «360 градусів»,

метод тестування, метод ділових ігор, метод оцінки на базі моделей компетентності [1, с. 234].

Згідно дослідження перерахованих вище методів було виявлено п'ять основних підходів, що дозволяють провести аналіз ефективності стимулювання праці:

- 1) заснований на аналізі відхилення фактичних витрат на стимулювання співробітників від планових (актуальний для планової економіки);
- 2) передбачає економічну оцінку роботи підприємства до впровадження системи стимулювання і після її впровадження;
- 3) заснований на аналізі думки співробітників підприємства, щодо яких застосовується система стимулювання;
- 4) спирається на принцип ефективного розподілу ресурсів в економічних системах, запропонований В. Парето;
- 5) заснований на понятті економічної ефективності, який передбачає порівняння результатів (ефектів) від функціонування системи стимулювання на підприємстві та витрат на її функціонування.

При проведенні аналізу та оцінки системи мотивації персоналу необхідно, перш за все, обрати такий метод, що зможе забезпечити найбільш об'єктивну оцінку та відповідатиме особливостям підприємства чи організації в цілому.

Проведені дослідження позицій різних авторів [1-3], свідчать, що на мотивацію працівників впливають такі основні чинники, як: перспективність кар'єрного росту; рівень оплати праці; стабільність та своєчасність оплати праці; моральне задоволення від професії та мікроклімату в колективі; можливість самовираження; впевненість у постійній зайнятості; відповідність норм праці її оплаті; виробіток. Відповідно до них, можна виділити ряд методик по визначенню рівня мотивації для співробітників з позиції оцінки значущості факторів (табл. 1).

Порівняльна характеристика методик оцінки рівня мотивації

Методика	Результат	Переваги	Недоліки
Тест «Мотиваційний профіль» Ш. Ричи і П. Мартина	Визначення значущих і мало значущих чинників для працівників	Можливість визначення середніх значень для всього персоналу	Трудомісткість обробки результатів
Тест Могу ре В. Герчикова	Визначення психотипу співробітника	Дозволяє розділити персонал на мотиваційні групи	Неможливість віднести людину до одного певного типу
Мінесотський багатопрофільний особистісний опитувальник (ММР1)	Дозволяє розділити співробітників на три мотиваційні групи	Дозволяє врахувати особливості співробітника і особливості його мотивації	Тривалість і трудомісткість проведення дослідження
Метод енкеаграмми	Наочне уявлення мотивації працівника відповідно до виділених факторами і визначення його енніатипу	Дозволяє визначити найбільш значущі фактори мотивації і розбити працівників на енніатипи	Неможливість точно віднести конкретного працівника до одного енніатипу

Отже, згідно дослідження методичних підходів до аналізу та оцінки системи мотивації персоналу підприємства можна зробити висновки, що незважаючи на значну кількість досліджень в області оцінки та аналізу рівня мотивації, запропоновані різними авторами методики носять описовий характер і спрямовані на визначення значущих мотиваційних чинників і психотипів працівників. Тому подальші дослідження повинні включати підходи до оцінки ефективності системи матеріального стимулювання працівників організацій, що дозволить підприємствам якісно проводити оцінку використання коштів, спрямованих на матеріальне стимулювання працівників з урахуванням усіх виплат, оцінити ефективність застосовуваних систем матеріального стимулювання працівників і збільшити ступінь зацікавленості роботодавця в самому працівнику, а працівника в результатах своєї праці.

Література:

1. Класній Л. Г. Роль мотивації і стимулювання персоналу в системі забезпечення розвитку підприємства / Л. Г. Класній, О. О. Солтисик. // Економіка і суспільство. – 2017. – № 11. – С. 233–237.
2. Ярмош, В. В. Підходи до класифікації сучасних методів мотивації персоналу [Текст] / Вікторія Віталіївна Ярмош // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том 15. – № 3. – С. 263-268. – ISSN 1993-0259.
3. Брижань І. А. Сучасні підходи до оцінювання моделі формування підприємницької компетентності персоналу за методом «360 градусів» [Електронний ресурс] / І. А. Брижань, І. В. Міняйленко, Ю. С. Ушакова // Ефективна економіка. – 2018. – № 11. – URL:

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ В КОМПАНІЇ «GOOGLE»

Федурця В. П.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Пилипканич А. М.,

*магістрант кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

У сучасних умовах розвитку інноваційної економіки, коли сучасне суспільство характеризується як інформаційне через зростання значимості інформації як для окремого індивіда, так і для підприємства будь-якої організаційно-правової форми та сфери діяльності, а економічна інфраструктура знаменується переважанням невлених активів (послуг і технологій) великого значення набуває розгляд проблеми мотивації співробітників, застосування нових, інноваційних методів в сфері мотивації. Це пов'язано з тим, що мотивовані та самомотивовані співробітники здатні вивести підприємство на новий рівень діяльності, а

також не тільки забезпечити досягнення стратегічних і тактичних цілей, але за допомогою інноваційних інструментів досягти якісно нового стану бізнесу.

Мотивація співробітників залежить від ряду чинників, а саме: індивідуальних потреб, самоактуалізації, самооцінки тощо. При цьому, завжди потреби працівника виступають рушійною силою для досягнення ним певних цілей у його трудовій діяльності. Стимулювання трудової діяльності персоналу може бути двох видів:

1. внутрішнє стимулювання – таке, що обумовлене індивідом, його внутрішнім станом;
2. зовнішнє стимулювання – таке, що обумовлене підприємством. Зовнішні стимули трудової діяльності мають як матеріальний, так і нематеріальний характер.

На офіційному сайті «Google» [1] зазначено, що працівники та їх заслуги є найвищою цінністю для компанії. Тому вона намагається забезпечити всі умови для якісної та ефективної діяльності персоналу. Успіх «Google» підтверджується високим рівнем в сфері управління мотивацією персоналу протягом останніх років у світовому рейтингу кращих компаній для працевлаштування, який складається щорічно американським журналом «Fortune» [2].

Висока заробітна плата є значущим ключовим чинником успіху «Google» серед її співробітників. Але розмір оплати праці виступає не єдиним інструментом успішного управління персоналом в компанії. Різного роду програми допомагають «Google» мотивувати працівників, забезпечуючи їх успішну діяльність всередині компанії. Програми управління мотивацією персоналу в «Google» можна поділити на такі:

1. Аналогічні програмам інших великих компаній: оплата працівникам компанії медичного та пенсійного страхування, надання щорічної оплачуваної відпустки тощо.

2. Інноваційні, які властиві компанії «Google»: забезпечення захисту в різних взаємопов'язаних сферах (наприклад, у виробничій, фінансовій, соціальній, фізичній, емоційній) діяльності працівників компанії.

Серед особливостей мотивування персоналу до якісної діяльності в «Google» можна віднести широке використання таких інноваційних підходів управління, як:

- «пауза для інновацій», коли співробітникам надається можливість розкрити творчий потенціал і приділити близько 20% робочого часу на пошук нових ідей для бізнесу. У компанії такий інноваційний підхід мотивації приніс позитивні результати через розробки таких продуктів, як Gmail, GoogleNews, AdSense та інших [3];

- постановка перед працівниками складних, але посильних для виконання завдань. Такий підхід дозволяє персоналу відчутти не тільки довіру з боку керівництва та визнання компетентності кожного працівника в тій чи іншій сфері діяльності компанії, але й вплив трудових обов'язків на конкурентоспроможність «Google»;

- надання регулярного зворотного зв'язку. Даний підхід управління мотивацією персоналу в «Google» дозволяє працівникам бути обізнаними про власні успіхи та невдачі в роботі, поліпшити показники трудової діяльності, а також намітити орієнтири для подальшого кар'єрного розвитку;

- участь у бізнес-процесах і нарадах з можливістю висловлення власної думки з різних питань;

- надання молодим фахівцям або фахівцям, які переходять на іншу посаду в межах компанії, наставників для передачі професійного досвіду та навичок трудової діяльності в «Google».

Серед особливостей управління мотивацією персоналу за інноваційними програмами в «Google» необхідно відзначити надання працівникам можливості займатися улюбленою справою на роботі та у

вільний час, прагнення піклуватися про самопочуття і настрої співробітників компанії, надання їм безкоштовного харчування, кваліфікованої медичної допомоги в повному обсязі, не виходячи з офісу. Для працівників будуються оздоровчі центри та спортивні комплекси з катками для хокею на роликах і баскетбольними майданчиками. Одним з важливих напрямків мотивування персоналу виступає також підтримка сімей працівників – це надання додаткової відпустки до 7 тижнів і виплат при народженні дитини; компенсація витрат на освіту і професійну підготовку тощо.

Таким чином, «Google» є однією з небагатьох найбільших компаній світу, яка при визначенні переліку пільг і привілеїв прагне враховувати потреби конкретного працівника, що допомагає їй забезпечити високу результативність як трудової діяльності персоналу, так і економічної активності компанійв цілому.

Література:

1. Google. URL:<https://about.google/intl/en-145/commitments/> (дата звернення: 11.09.2019).
2. Fortune 100Best. URL: <https://fortune.com/best-companies/2017/google> (дата звернення: 11.09.2019).
3. D`Onfro, J. (2015). ThetruthaboutGoogle'sfamous '20% time' policy. URL: <https://www.businessinsider.com/google-20-percent-time-policy-2015-4?IR=T> (дата звернення: 11.09.2019).

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО СЕРВІСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Холодний Я. В.,

*студент факультету управління та права
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Черкаси, Україна*

Полях К. В.,

*викладач кафедри менеджменту та
інформаційних технологій
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Черкаси, Україна*

Сучасні умови функціонування ринків збуту характеризуються зростанням ролі послуг. Для підприємств, які надають різні види послуг (транспортні, експедиторські, вантажопереробні та ін.) найбільш ефективним є логістичний підхід, застосування якого спрямоване на забезпечення максимального задоволення попиту споживачів за умови мінімізації сукупних витрат, удосконалення логістичної діяльності.

Логістичний сервіс – це сукупність нематеріальних логістичних операцій, що забезпечують максимальне задоволення попиту споживачів в процесі управління матеріальними і інформаційними потоками, найбільш оптимальним, з точки зору витрат, способу. Основними принципами сервісу в логістиці є:

- повну відповідність вимогам споживачів до характеру споживаних виробів;
- нерозривний зв'язок сервісу з маркетингом [1, с. 32].

Іншими словами, логістичний сервіс являє собою управління потоками послуг. Здійснюється логістичний сервіс або самим постачальником, або експедиторською фірмою, що спеціалізується в області логістичного обслуговування. Оскільки одним з факторів, що впливають на глобалізацію логістики, виступає поліпшення логістичного сервісу, останнім часом зростає інтерес до етапів формування логістичного сервісу (рис. 1) [2, с. 144].

Рис. 1. Послідовність дій по формуванню системи логістичного сервісу на фірмі

Видно, що логістичний сервіс представляє управління потоками послуг, будучи найважливішою складовою на всіх стадіях логістичного ланцюга, і може надаватися і постачальником, і посередником. Формування системи логістичного сервісу на фірмі починається з сегментації споживчого ринку з метою поділу споживачів на групи, оскільки кожна група споживачів потребує певної послуги або одну послугу, але різної якості. Сегментація споживчого ринку може

здійснюватися за географічним принципом, за характером сервісу або з будь-якого іншого ознакою.

Специфічність логістичного сервісу полягає в тому, що він одночасно є: інструментом товарної політики в комплексі маркетингу підприємства; функціональним елементом його виробничої логістичної системи; потоковим процесом взаємодії систем виробника та споживача продукції [3, с. 124].

Отже, у процесі формування і подальшого вдосконалювання підсистеми логістичного сервісу продуценти послуг повинні прагнути до виконання таких основних вимог: постійно підвищувати надійність обслуговування і готовність до виконання замовлень і запитів споживачів логістичних послуг; знижувати сукупні витрати, пов'язані з обслуговуванням і утриманням запасів; знижувати собівартість товару - послуги.

Література:

1. Криворучко О. М. Поняття «Логістичний сервіс» і «Логістичне обслуговування» / О. М. Криворучко. // Економіка транспортного комплексу. – 2019. – № 33. – С. 31-44.
2. Логістика товарного ринку: монографія / за ред. Б. В. Буркинського, В. М. Лисюка. Одеса: ІПРЕД НАН України, 2018. 244 с.
3. Гайдабрус Н. В. Аналіз стану логістичного сервісу та інноваційної діяльності підприємств України / Н. В. Гайдабрус // Бізнес Інформ. – 2015. – № 4. – С. 123-129.